■ Кабанскын һаалишадай уряа дэмжэгдэнэ. Бэшүүрэй совхозой түрүү һаалишан Зэбэлма Цыденжапова.

■ *Сошордомо дохёо. Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо малай үбэлжэлгэ муугаар эмхидхэгдэнэ.*

Мүнөөдэрэй номерто

■ Газар уһалалгаар заочно һуралсалай түрүүшын хэшээл. „Уһалагдадаг г а з а р үргэдхэхэ гэһэн В. И. ЛЕНИНЭЙ хүсэл бодол бэелүүлэгдэнэ."

■ „Эдэбхитэй туһалагшад" гэһэн статья Хориин үйлэдбэриин управлениин „Дружба" колхозой парткомой секретарь Б. Гармаев бэшэбэ.

■ **Республикымнай агрономическа конференциһээ м а т е р и а л н у у д— „Агроном. Газар. Уһан. Үтэгжүүлгэ" гэһэн ниитэ гаршагтай.**

У Н Ш А Г Т Ы

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! *41-дэхи жэлээ гарана*

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 307 (10367) | 1963 оной декабриин 29, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Кабанскынхидай үүсхэл дэмжэнэ

Совхоз соогоо түрүүлээл

Хэлэһэн үгэдөө хэзээдэшье эзэн байха гэһэ коммунизм байгуулжа байһан мүнөө сагай түрүү хүнүүдэй нангин уялга, ёһо заншал болонхой. Энэ эрилтые һайн мэдэжэ ябаһан Зэбэлма жэлэй эхинһээ хойшо ажалдаа байһан хамаг арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэн, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ гэһэн хатуу зорилго урдаа табиһан байна.

Арбаад жэлдэ һаалишанаар хүдэлмэрилхэ зуураа, Зэбэлмагай өөртөө олоһон баян дүй дүршэлынь тон баян юм. Тэдээн сооһоонь эгээл гол шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, үнеэдэй һүтэй байха хаһа сагта хаба шадалаа гарган хүдэлмэрилхэ байһаниие энэ һаалишан тон зүбөөр ойлгожо абанхай. Энэ журам баримталангүй, үнеэдэй хожорһон хойно һү ехээр һааха гээшэ хооһон хэрэг гэжэ малша хүн бүхэн мэдэхэшьел.

...үбэлэй үдэр богони, түр...дөө ороһон наран тогто...р бэшэ болоод байба. ...рмэ дээрэ һаалишад ба...ндаа шахуу сугларанхай, ...эдэйнгээ эдеэлдэг хобто...уд соо хэрэгтэй сило...ень зөөжэ хээд, тэдээн...э бурдууг уулганад...

...Үшөө нэгэ хэды болоод ...йтар үнеэд байрадаа ...уулагдажа, хобто соо хэг...һэн силос эдижэ оробод. ...р өөрынгөө байрада зог...һон үнеэдээ һаалишадшье ...бторжол мэдэбэ. Удан...гүй билтарма дүүрэн ...эгүүд һү абадаг гэртэ ...аа дараалан зөөгдэнэ. ...рмын һаалишадтай ад...л ажаллажа ябаһан гу...ад наһанай, тэбхэр са...н шарайтай, хүнгэн сол...й эхэнэр бултан сооһоо ...һан һүнэйнгөө хэмжээ...р шалгарба. Энэ нүхэр...й Бэшүүрэй совхозой ...хольп һаалиин фермын ...лишан Зэбэлма Цыден...пова болоно.

...нэн дээрээ Зэбэлма ган...һан энэ үдэрэй хүдэлмэ...ин дүнгөөр бусад нүхэд...һ шалгарһан бэшэ, харин ...хоз соогоо эрхимлэжэ ...һан һаалишан байшоо.

...Үнгэрһэн 1962 оной хү...мэриин үрэ дүнгүүдые ...сэһэн суглаатай нэгэ ...шын болоһоор жэл ша...у саг үнгэрөө. Тэндэ Зэ...ма түрүүшүүлэй тоодо ...лсожо, ажал дээрээ гар...ан оролдолгынгоо аша ...өр баясан һуухадаа туй...ан амжалтаараа һанаа... амаржа болохогүй гэ... хүсэл эрмэлзэлгэдэ аб... бэлэй. Түүхэтэ долоон ...эй табадахи жэл—1963 ...й социалис уялга абал...дээрэ:

– Би даажа байһан 20 ...эдэйнгээ толгой бүриһөө ...0 литр һү һааха гэһэн ...га абанаб,—гээд нүхэр ...денжапова мэдүүлһэн ...гаа.

Үнгэрһэн хабар, зундаа үнеэдэйнгээ булта тугаллаад, эгээл һаалгаха үедэнь Зэбэлма эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллаа. Үглөөнэй харанхыда гэрһээ гаража, үдэшын харанхыда бусаха саг һаалишадай ажалда ходо тохёолдодог. Иимэрхүү бэрхэшээлнүүдые дабажа һураһан энэ һаалишан үнеэдээ эрхим һайнаар харууһалжа, үдэртөө 2—3 дахин һаажа, хаһа саг соонь дүүргэдэг байна.

Үдэр, һарын үнгэрхэ бүри тэрэнэй гараар һаагдаһан һүн улам ехээр билтараа. Үнгэрһэн ноябрь һарада нүхэр Цыденжаповагай даажа байһан 20 үнеэдэйнь толгой бүриһөө 2000 литр һүн һаагдажа, энэ жэлдэ абаһан социалис уялгань нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэгдээ. Хэлэһэн үгэдөө хүрөөб гээд Зэбэлма хэрэг ажалайнгаа эршэ зоригые һуларуулаагүй. Декабрь һарада бүри ехээр оролдожо, үнеэн бүриһөө 2250 литр һү һаажа, гарахаяа байһан шэнэ жэлые ажалай бэлэгээр угтахань. Тэрэ Кабанскын һаалишадай уряада харюу болгон, 1964 ондо энэ жэлэйхиһээ бүри ехэ һү һаахаар зоригжонхой. Шэнэ амжалтын түлөө үсэд шангаар оролсожо, совхоз соогоо түрүүлһэн Зэбэлма Цыденжаповада ажал хэрэгтээ ходо амжалтатай һайн ябахыень юрөөхэ дуран хүрэнэ.

Б. Дашиев.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УРДА ТЭЭ

Арбан үдэрөөр урид

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай барилгын материалнуудай комбинадай коллектив баяр баясхалантайгаар угтажа, тэрээндэ харюу болгон ажалайнгаа эршэ улам шангадхана.

Тэдэнэр декабриин 20-до, арбан үдэрөөр урид валовой продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Даабариһаа гадуур 2892 кубометр барилгын модо, 2869 кубометр хюрөөдэмэл модо, 19 мянган түхэригтэ бэлэн болоһон барилгын элдэб деталь, хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаба.

Уран дархашуул П. Ш. Сулаев, В. А. Сабанин, модо отологшод А. А. Кандалов, И. Н. Оскорбин Х. Б. Цыренов, рама дээрэ модо хюрөөдэгшэд И. В. Герчиков, В. И. Ли Зи Фу, Д. Б. Бухаев, Т. Л. Бухольцев гэгшэд ажал дээрээ үндэр бүтээсэ туйлана.

Д. Юмсунов.

Баяртай мэдээсэлнүүд

✦ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлениин республиканска типографиин коллектив долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэб декабриин 28-да дүүргэбэ. Жэлэй дүүрэтэр даабариһаа гадуур 6 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэхэ.

✦ Хүрбын леспромхозой хүдэлмэришэд оронойнгоо шэнэ барилгануудта модо бэлдэжэ эльгээхэ 1963 оной түсэб декабриин 22-то дүүргэһэн байна. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо хамта дээрээ 31? мянган кубометр модон бэлдэгдээ. Тиихэдэ жэлэй дүүрэтэр даабариһаа гадуур 10 мянган кубометр модон бэлдэгдэхэнь. Б. Х. Хамнаевай хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадынхид байгша ондо 60 гара мянган кубометр модо бэлдэжэ, леспромхоз соогоо түрүүлнэ. Тэдэнэр 1965 оной түсэбөөр үнихэнэй ажаллажа байнхай.

Үшөө таба мянга

Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай хюрөөдэлгын цехэй коллектив жэлэй үйлэдбэриин түсэб декабриин 23-да дүүргэжэ, ажалай һайн амжалта туйлаба. Байгша оной дүүрэтэр үшөө таба мянган кубометр модон хюрөөдэгдэхөөр хараалагдана.

Коммунис ажалай ударнигууд, модо хюрөөдэдэг рамада ажалладаг. В. Никифоров, Н. Мартемьянов, В. Филиппов, А. Ефремов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид шэн габьяата ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Энэ бригаданууд тус тустаа жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 1500—2000 кубометр модо хюрөөдэнхэй.

Тэрэшэлэн тус цехэй мастернууд Иван Сурин, Николай Комаров, Иван Горячкин гэгшэдэй халаанайхид даабаряа үдэр бүри 110—120 процент дүүргэдэг болонхой.

А. Доржиев.

ТҮРҮҮШЫН ХУРЬГАН! Яаһан хөөрхэн, сагаахан, буржагархан юм.

— Зуун хонин бүриһөө зуун хурьга абаха зол хуби намдаа асарба гүш,—гээд, Анаагай совхозой 2-дохи фермын залуу хонишон, комсомолой гэшүүн Һамажап Намдакова түрүүшынгээ хурьга тэбэреэд абана.

А. БОРИСОВАЙ фото.

Республикын леспромхозуудта

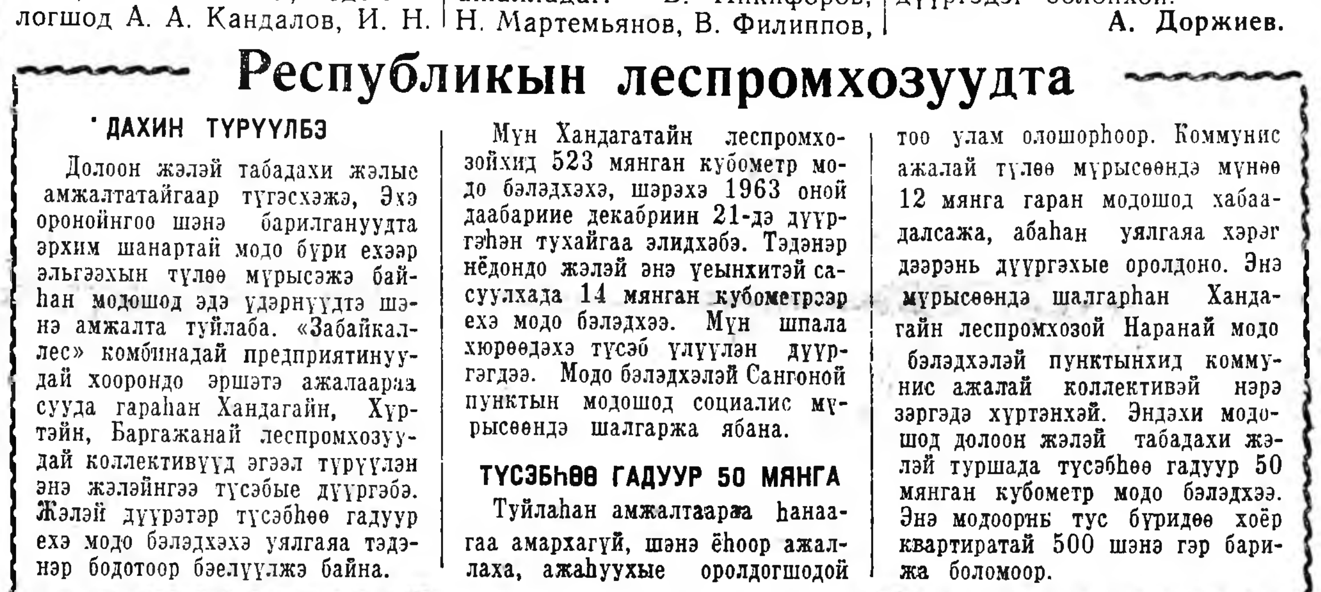
ДАХИН ТҮРҮҮЛБЭ

Долоон жэлэй табадахи жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ, Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта эрхим шанартай модо бүри ехээр эльгээхын түлөө мүрысэжэ байһан модошод эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ амжалта туйлаба. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудай хоорондо эршэтэ ажалаараа суудa гараһан Хандагайн, Хүртэйн, Баргажанай леспромхозуудай коллективүүд эгээл түрүүлэн энэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур ехэ модо бэлэдхэхэ уялгаяа тэдэнэр бодотоор бэелүүлжэ байна.

Мүн Хандагатайн леспромхозойхид 523 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ 1963 оной даабариие декабриин 21-дэ дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Тэдэнэр нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 14 мянган кубометрээр ехэ модо бэлэдхээ. Мүн шпала хюрөөдэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Модо бэлэдхэлэй Сангоной пунктын модошод социалис мүрысөөндэ шалгаржа ябана.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 50 МЯНГА

Туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүй, шэнэ ёһоор ажаллаха, ажаһуухые оролдогшодой тоо улам олошорһоор. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ мүнөө 12 мянга гаран модошод хабаадалсажа, абаһан уялгаяа хэрэг дээрэнь дүүргэхые оролдоно. Энэ мүрысөөндэ шалгарһан Хандагайн леспромхозой Наранай модо бэлэдхэлэй пунктынхид коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Эндэхи модошод долоон жэлэй табадахи жэлэй туршада түсэбһөө гадуур 50 мянган кубометр модо бэлэдхээ. Энэ модоорнь тус бүридөө хоёр квартиратай 500 шэнэ гэр барижа боломоор.

ЛВРЗ-гэй вагонно-сборочно цехэй коллектив шэнэ жэлэй һайндэр болотор түрүүшын тепловоз заһабарилжа дүүргэхын түлөө үсэд шангаар ажаллажа байна. Тепловоз заһабарилга дээрэ коммунис ажалай бригада, ударнигууд гол түлэб хүдэлнэ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) коммунис ажалай ударнигууд Александр Метляев, Федор Гаврилов, Федор Миколюк гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Бадановта, отделениие эрхилэгшэ С. Ц. Цыденжаповта

ТЕЛЕГРАММА

«Сошордомо дохёо» соо абтаһан бэшэгыемнай уншажа үзөөд, хэмжээ абаһан тухайдаа шамдуугаар мэдээсэхыетнай хүсэнэбди.

РЕДАКЦИ.

Ажахынтнай эбэртэ бодо мал, хонин һүрэгэй хахадынь шахуу Наранай отделенидэ байрладаг байна. Теэд, тэндэтнай ямар байдал үзэгдэнэб? Хараһан үзэһэн хүнэй ёһотойл сошордохоор даа.

Жараяа шахажа ябаһан, мүн жара наһаяа холо гараһан хоёр үбгэдтэ даалгагдаһан 149 толгой хашарагтнай дааража зобожо, үбэлэй хүйтэндэ туража зүдэржэ байнал. Тэдэ малшадаи нэгэнинь—үбшэн. Хайшан гээд эдэ хоёр хамаг ажалаа хэнэ ёһотойб! Мүртэй юумэн хэгдэхэ аргань үгы: малайнь шэбхэ шабааһан үдэр бүри хаягдажа, хотониинь сэбэрлэгдэнэгүй. Тэрэ саанаа байраньшье задагай зайдан. Ханынь забһараар һалхин һэрьежэ, оройгоорнь огторгой харагдажа байдаг. Үбһэ тэжээл хашаа соогуурнь үгыл. Игэжэ харууһалагдажа байдаг малайнь 19 толгой үхэлэйнгөө үүдэндэ ошоод, бэлшэжэ шадахаяа болёод байһаниинь элитэ.

Бэлшэр гэжэ газарта байрладаг, Гушабал Норбоевой харууһалдаг 139 толгой мал баһал зүдэрүү байдалда оронхой. Ядахадаа, тэндэнь малшадай байха гэр үгы ха юм. Байгаашье һаа, тэрээндэнь сонхо, пеэшэн үтыл! Малшадые байратай болгохо гэлсэһээр халуун намарһаа хөөрэлдэнэ хэбэртэйт. Ямаршье хэмжээ абанагүй ха юмта. Эгээл энээнһээ боложо, малшад һүниндөө малаа хооһон нойтоор хаажархёод, 5 модоной хараанда байдаг Тарбагатай тосхон хонолгодо ябашана. Энэ гүүртын захада уһалууришье байхагүйл. Хаана абаашажа малаа уһалдаг гээшэб? Аяар 1,5 модоной газарта байһан худаг тээшэ тууна гээшэ гү? Малынь муугаар харууһалагдаһан дээрэһээ нэгэ толгойнь һаяхан үхэшэһэн һурагтай. Тиихэдэ гүүртын хажууда байһан нэгэ һүри үбһэн ондоо тээ зөөгдөөд, малай хүлдэ гэшхэгдэн дууһажа байна. Һүниндөө мал орожо, тэрэниие эбэрээрээ онгилжо, шүргөөжэ байдаг.

Хонишодой байдал хараябди. Шабартада юун болоноб? Мэдэнгүй байдаг гээшэ гүт, али мэдэжэ байгаад, хэмжээ абанагүй гүт? Хэлэжэ туршаял даа. Эндэхи отарын 608 хонидой 200 шахуунь шадал муутай болонхой. Бага тэжээл дээрэ байлгахада тиигэнгүй лаха юм. Хонидто толгой бүриин 600 грамм үбһэн үдэр бүхэндэ үгтэнэ. Тэжээлэй единицэдэ оруулаа һаа, тэрэнь арайхан 0,25 болоно ха юм. Зүгөөр хонидто 0,7 тэжээлэй единицэһээ бага бэшэ тэжээл хэрэгтэй. Адуулха гэхэдэ, саһан ехэ. Шадалаа буураһан хонид хүдөөдэ гараад юу малтажа эдихэб даа.

Ажалай һула муугаар эмхидхэгдэдэгһээ боложо, нимэ байдал үзэгдэнэ ха юм. Отделениин эрхилэгшэ нүхэр Цыденжапов ажалаа хаяжархёод, архидажа ябаха юм байна. Хайшан гэлтэйб? Колхозой правлени, партийна организациин зохихо хэмжээ абахаар саг болоо гэжэ дурадхая.

И. Макальский.

Олоной нэгэн

...итынгээ адууһа малай тоо ...й олошоруулха, тэрэнэй ...шэмыень дээшэлүүлхын тү...эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэ...жалай эрхим амжалта туй... ябадаг малшад республикы...алар холын заха хизаар ...дэг Аха нютагта жэлһээ ...э олон болоно, хэрэг үйлөө...ниитын дунда суурхана.

...дэнэй нэгэн комсомол баса... Валентина Лопсоновна Уба...а болоно. Энэ залуу Валя ба... хадаа «Коммунизм» колхоздо зургаадахи жэлээ һаалишанаар хүдэлжэ байна бшуу.

Мүнөө нүхэр Убашеева 20 толгой хайнаг үнеэдые харууһалдаг. Тиихэ зуураа тэдэнһээ 1963 ондо хамтадаа 11000 литр һү һаажа абаха гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлээд, мүнөө жэлэй дүүрэтэр уялгаһаа гадуур 1300 литр һү һааха арга олоо.

П. Жужаев,
худөө бэшэгшэ.

Совет-алжир хэлсээндэ гар табигдаба

МОСКВА, декабриин 27. (ТАСС). Мүнөөдэр эндэ Советскэ Союз болон Алжирай Арадай Демократическа Республикын хоорондо баталагдаһан экономическа, техническэ харилсан туһалалсалга тухай хэлсээндэ гар табигдаба.

СССР-эй правительствын түлөөлэлгөөр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гадаадын экономическа холбоо барисаанай талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков хэлсээндэ гар табиһан байна. Алжирай правительствын түлөөлэлгөөр Алжирай национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, национальна суглаанай түрүүлэгшэ Хадж Бен Алла гар табиба.

Хэлсээндэ гар табилгын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев болон Коммунис партиин, Советскэ правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд байлсаба.

Алжирай зүгһөө национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, НДАР-ай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Саид Мохаммеди, национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, национальна суглаанай ... Мохаммед Лебжаун болон делегацин бусад гэшүүд байлсаа.

Н. С. Хрущев Алжирай партийно-правительственна делегацитай уулзаба

...кабриин 27-до Советскэ ... Коммунис партиин ...ральна Комитедэй Нэгэдэ... секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү... Н. С. Хрущев Кремльдэ Алжирай партийно-правительственна делегацие толгойлогшо, Алжирай Арадай Демократическа Республикын ...ональна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, национальна суглаанай түрүүлэгшэ Бен Алла, национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, НДАР-ай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Саид Мохаммеди, национальна сүлөөрэлгын фронтын центральна хүтэлбэрилгын гэшүүн Мохаммед Лебжаун хоёртой уулзаба.

Энэ хөөрэлдөөндэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин хабаадалсаа. Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Алжирай делегацин хүндэлэлдэ

МОСКВА, декабриин 27. (ТАСС). КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй правительство Алжирай Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственна делегацин хүндэлэлдэ мүнөөдэр Ленинскэ ханануудта хүлеэн абалга үнгэргэбэ. Хүлеэн абалга дээрэ Алжирай национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, национальна суглаанай түрүүлэгшэ Хадж Бэн Алла түрүүтэй делегацин гэшүүд байлсаа.

Совет зүгһөө КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев болон Коммунис партиин, Советскэ правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд байлсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гэй МЭДЭЭСЭЛ

I

Цементын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд **цемент үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.**

Арадай ажахы жэлэй түсэбһөө гадуур 700 мянган тонно цемент абаха юм. Нёдондо жэлһээ хахадхаа үлүү эхээр үйлэдбэрилэгдэхэ.

II

Арадай хэрэглэлэй эд бараанай талаар совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые бүрин хангадаг болохын түлөө тэмсэжэ зуураа, **хүнгэн промышленностиин** предприятинуудай коллективүүд **олохон янзын продукци түсэбһөө гадуур гаргаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.**

Химиин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ химическэ улха 12 процент, тэрэ тоодо синтетическэ улха 25 процент эхээр үйлэдбэрилхэеэ болоо. **Синтетическэ улһа** үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб декабриин 26-да дүүргэгдэбэ.

ЗОРИГЖУУЛХЫ ҮЛЬГЭР ЖЭШЭЭ

Москва шадарай ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга

Москва шадарай ажалшад гүрэнэйнгөө түсэб болон 1963 ондо абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэбэ. Иимэ амжалта туйлаһантайнь дашарагуулжа, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэдэниие халуунаар амаршалба.

Оролдосотой шангаар ажаллаһанай, үйлэдбэриие нарижуулан хайжаруулһанай, техническэ дэбжэлтэ туйлаһанайнь ашаар промышленностиин арга нөөсэнүүдые шадамаараа хэрэглэһэнэй ашаар эхэ ималта туйлагдаа гэжэ амаршалга соонь тэмдэглэгдэнэ. Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбые ... үйлэдбэриин хэмжээн энэ жэлдэ ... Энэ үеэр КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлгэдэ шэнэ зоригжуулхы үльгэр жэшээ мүн.

Продукци бүхы дээрэнь бүтээн гаргаха, хамжан ажалладаг ондоо предприятинуудта эльгээхэ 1963 оной түсэб декабриин 23-да, абаһан уялгануудаа хоёр үдэрөөр урид дүүргэхэ гэжэ Москва шадарай предприятинуудай коллективүүд ... Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабари 1,5 дахин эхээр дүүргэгдэбэ. Түсэбһөө гадуур продукциин ... 30 гара миллион түхэриг алмагдаа.

Жэлэй эсэс хүрэтэр даалгабариһаа гадуур хэдэн мянгаад тонно химическэ материалнууд болон продуктнууд, булад ба прокат, хэдэн миллион түхэригэй машина түхеэрэлгэ, приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, химическэ утаһа ... бүтээн гаргагдахань.

(ТАСС).

Уһалагдадаг газар үргэдхэхэ гэһэн В. И. ЛЕНИНЭЙ хүсэл бэелүүлэгдэнэ

1-дэхи ХЭШЭЭЛ

Манай газетын мүнөөдэрэй номерһоо эхилжэ, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхозой таряашадай болон механизаторнуудай гуйлтаар эмхидхэгдэһэн уһалагдадаг газар зүбөөр элдүүрилхэ талаар заочно һуралсалда зорюулагдаһан материалнууд толилогдожо захалба. Тус һуралсалай программа эрдэмтэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үргэн хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохёогдоһон байна.

Заочно һуралсалай программада газар уһалха мэргэжэл шудалха талаар шухала шухала асуудалнууд оруулагдана. Жэшээнь, «Буряад орондохи уһалагдадаг газар эрхилдэг түүхэ тухай», «Уһалагдадаг газар эрхилхэ техникэ тухай», «Тошон халяажа, ондоли хүргэлгэ, саһа тогтоолго аша үрэ ехэтэй», «Газар уһалха гурим болон нормо», «Уһалагдадаг газарай экономико» гэхэ мэтын хамтадаа дүшөөд темээр материалнууд газетын хуудаһануудта толилогдохо байна бшуу.

Заочно һуралсал зунай тэн болотор үргэлжэлхэ зэргэтэй болоно.

Хүндэтэ уншагшад, илангаяа колхозуудай болон совхозуудай газар уһалагшад, гидротехнигүүд, таряашад, механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд заочно һуралсал тухай өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые манда эльгээжэ байхыетнай редакци ехэтэ хүсэнэ.

Ленин багшын зохёоһон ГОЭЛРО-гой түсэбэй һонирхон анжармаар гайхамшаг зүйлынь юуб гэхэдэ, орон доторхи уһалагдадаг газарые улам үргэдхэхэ тухай асуудал тэрэ түсэб соо ехэ һуури эзэлдэг. **«Газар уһалалгые үргэдхэхэ гээшэ ороноо электрификацилха ленинскэ түсэбэй нэгэ гол хубинь болоно. Электростанцинуудые бариха, уһалагдадаг газараа үргэдхэхэ асуудалнуудые бэе бэеһээнь таһалхагүй гэжэ Владимир Ильич Ленин һанамжалаа бэлэй. Совет засагай тогтоһон үшөө түрүүшын жэлнүүдһээ Закавказиин болон Дунда Азиин полинуудые уһалдаг болохо, Волго шадархи ганданги тала дайдые ундалуулха тухайда Ленин багша һанаашалһан юм»** гэжэ КПСС-эй XXII съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ Н. С. Хрущев хэлэһэн байна.

Орон доторхи уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ гэһэн коммунис партиие, Совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленинэй хүсэл бодол юрэ бусын ушар бэшэ бшуу. Энэ хүсэ ехэтэ аргые хүн түрэлтэн үни холоһоо хойшо хэрэглэдэг болоһон байгаа. Эртэ урда сагай оронууд болохо Энэдхэг, Египет, Вавилон, Аскири, Карфаген ба бусадай һалбаран хүгжэлгэ, тэдэнэй тэрэ үеын ажана байдал имагтал гүн губи талые уһалдаг болоһонһоо эхи үндэһэ абаһан. **«...Байгаалиин уларил, газарай хүрьһэн, илангаяа Сахаарһаа эхилээд, Арави, Перси, Инди, Татарые алгад гаража, Азиин хада уула тулатар үргэлжэдөө нэмжыһэн нэлэнхы сүл губи талада һубаг ханаабуудые татажа, уһан дээрэ элдэб барилгануудые бодхоожо, газар уһалдаг системэ бии болгоһон, зүүн зүгтэ газар ажал эрхилэлгын үндэһэ һуури табиһан байна»** гэжэ Карл Маркс бэшэһэн юм.

Амидаралай эхи табигша уһан тухай али олон үльгэр, домог, хошон хурса үгэнүүд хэлэгдэдэг гээшэб? Тоолошогүй олон. Урдань уһанай түлөө, газараа уһалхын түлөө хүн зоной тэмсэдэг, хүсэ шадалаа гаргадаг байһан тухай нилээд олон жэшээнүүдые дурдажа боломоор. Гэбэшье Газар юртэмсымнай айхабтар ехэ тала дайда уһанай дуталдадагһаа дулдыдажа, хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха, ургуулхаар элирүүлэгдэдэггүй байгаа.

Хаанта Росси оройдоол 4.080 мянган гектар уһалагдадаг газартай байһан. Иимэл хэмжээтэй уһанай газар манай Соведүүдэй залуу республика эзэлэн абаһан байгаа. Ган гасуурай, зод зоболонгой ходол тохёолдожо байдаг байгаашье һаань, хаанай засаг орон доторхи уһалууриин барилга эрхилхын тула аша үрэтэй ямар нэгэн хэмжээ абадаггүй һэн. Энэ талаар зарим тэды юумэн хэгдэхэдээшье, нюдарган баяшуулай, ноёдой, помещигүүдэй газар дээгүүр лэ бүтээгдэдэг байһан. Таряашадай газараа уһалха гэжэ оролдобошье, гүрэнэй уһалууриин системэдэ хабаатай уһан тэдэндэ үгтэдэггүй байгаа. Таряашад өөһэдөө уһалууриин барилга бодхоохо шадалгүйдэдэг һэн.

Энэ ушар тухай В. И. Ленин ингэжэ бэшэһэн байдаг: **«Туркестандашье, Россин бусад олон нютагуудташье хэдэн олон миллион десятина газар уһалагдахаяа, шанаржуулагдахаяа «хүлеэхэһээ» гадна, мүн ородой таряашан зоной крепостной барлаг барга байдалһаа, газар эзэмдэһэн дворян изагууртанай дарлалтаһаа, гүрэн доторхи хархис диктатураһаа мултархыень «хүлеэжэ» байна».**

Газар уһалалгые үндэһөөрнь хубилган үргэдхэхэ, тэрэниие аша үрэтэйгөөр эрхилдэг болохо гэһэн шухалын шухала асуудал имагтал Коммунис партиин, тэрэнэй сэсэ мэргэн ударидагша В. И. Ленинэй хүтэлбэрилэн бэелүүлһэн Агууехэ Октябриин социалис революциин илаһанай ашаар, Совет засагай байгуулагдаһанай һүүлээр лэ эрид шууд табигдаха аргатай бологдоо. Октябриин революциин һүүлээр долооншье һара болоодүй байхада, граждан дайнай эхилээд, харин дээрмэшэд булимтарагшадай добтолжо байһан хатуу шанга үедэ Владимир Ильич газар уһалха асуудал шиидхэхэ сагаа олоһон байна. Туркестанда газар уһалха хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай декредтэ Ленин гараа табиһан, тэрэ үеэр толюуршаг байһан бюджедһээ энэ хэрэгтэ 50 миллион түхэриг мүнгэн һомологдоһон бэлэй.

Газар уһалалга үргэнөөр эрхилхэ программа зохёохо гэжэ В. И. Ленин эрид шууд эрилтэ табиһан юм. 1921 оной апрель соо Газар таряалангай Арадай Комиссариадта ингэжэ бэшээ һэн: **«Ган гасуууртай тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалай огто хойшолуулагдашагүй байһан ушарһаа, зохёогдон табигдаһан, зүбшэн хэлсэгдэһэн декредэй проектые СТО-гой үзэмжэдэ 1921 оной апрелиин 27-һоо, средаһаа, хожомдонгүй табигдахаар тэрээндэ хабаатай наркомадуудай зүблөө энэ дары зарлахыетнай гуйнаб».** Хоёр үдэрэй үнгэрөөд байхада, 1921 оной апрелиин 29-дэ, В. И. Ленинэй гар табилгатай СТО-гой тогтоол абтаһан байгаа. **«Ган гасуууртай тэмсэлые хүдөө ажахын байдалдахи эгээл түрүүшын гол шухала хэрэг, тиихэдэ энэ талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые дайшалхы удха шанартай гэжэ тоолохо»** гээд тэрэ тогтоол соо бэшэгдэһэн байна.

Уһалагдадаг газар үргэдхэхэ хэрэгые Владимир Ильич Ленин орон доторoo социализм байгуулха зорилготой сэхэ шууд холбоһон юм. Кавказай Горско республикын коммунистнуудта бэшэһэн бэшэг доторoo уһалагдадаг газар эрхилэлгын удха шанарые ингэжэ тайлбарилаа һэн гэбэл: **«Уһалалга гээшэ хизаар нютагаа баян дэлгэр болгон хубилгахын тулада тон шухала юм. Энэмнай хуушанай байдалые үндэһөөрнь үгы хэжэ, социализмда оролгые бүрин хангаха байна».**

Ленинэй уридшалан хэлэһэн эдэ үгэнүүд бэелүүлэгдээ. Хэрбээ 1917 ондо 4.080 мянган гектар уһалагдадаг газартай байгаа һаа, 1929 ондо—4.470 мянган гектар, 1937 ондо—5.820 мянган гектар, 1940 ондо—6.150 мянган гектар болоһон, мүнөө үедэ 9 миллион гаран гектар уһалагдадаг газартай болонхойбди. 1963 оной сентябриин 26-да Краснодар городто болоһон Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэжэ, үнгэрөөшэ үе соо хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн согсолхо зуураа, **«Уһалагдадаг газарые үргэдхэлгэ—В. И. Ленинэй хүсэл бодол бэелүүлһэн ябадал болоно,**—гэжэ онсо тэмдэглэһэн байна.—**В. И. Ленинэй һургаал заабариие бэелүүлхэ талаар манай парти, арад түмэн айхабтар ехэ ажал хүдэлмэри бүтээгээ. Узбекистанай, Таджикистанай, Туркмениин, Казахстанай, Киргизиин, Азербайджанай, Грузиин болон бусад республиканyудай уһалагдадаг газарынь экономико хүгжөөлгын, илангаяа хлопок абалгын эшэ үндэһэн болоо».**

Совет засагай байгуулагдаһанһаа хойшонхи үе соо манай Буряад орондо уһалууриин барилга үргэн дэлисэтэйгээр эрхилэгдэһэн байна. Республикамнай 175 мянган гектар уһалагдадаг газартай. Тэрэнэй 40 мянган гектарынь таряанай газар юм. Уһалагдадаг газарайнгаа хэмжээгээр манай республика Россингаа Федераци дотор хоёрдохи һуури эзэлнэ.

Уһалагдадаг таряалан болон сабшалангай гектар бүхэнэй ургаса дээшэлүүлхын, ашаг үрэ ехэ үгэсэтэйгөөр элдүүрилхын тула республикымнай газар уһалалга эрхилдэг түрүүшүүл нилээд ехэхэн хүсэлэлгэ оролдолго гартадаг, мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө зорюулдаг байна. Уһалагдадаг таряалан, сабшалан ашаглалгын мастер болоһон Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхозой гэшүүн Социалис Ажалай Герой С. К. Киселевой, Суулгын совхозой кукурузашад Д. Ж. Жанаевай, Н. М. Кондратюковай, Хүдэриин совхозой кукурузашан Р. Д. Гонсоруновай, «Коммунизм» колхозой овощ ургуулагша П. С. Пурбуевагай, Онохойн совхозой хартаабхашад Л. П. Шурыгинагай, А. Ф. Мильгуновагай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой луговод А. И. Батышевай, мүн бусад олон нүхэдэй алдар соло республика дотор суурхаһаар унинэй. Эдэ нүхэд манай нютагуудай газарай ямар ехэ хүсэ шадалтай байһые бодото ажалаараа гэршэлээ ха юм. Уһалалга, үтэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэһэнэй аша туһаар С. К. Киселев гектар газарһаа аяар 53,7 центнер шэниисэ ургуулжа абаһан байна. Тиихэдэ хартаабхашан Л. П. Шурыгина гектар талмайһаа 1000 центнер хүрэтэр хартаабха абадаг байгаа. Кукурузашад Д. Ж. Жанаев, Н. М. Кондратюков, Р. Д. Гонсорунов болон бусад кукурузын ямар ехэ эшэ набша хуряажа абана гээшэб.

Үшөө нэгэ иимэ һонин ушар бии. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Родина» колхозой таряашад 1963 ондо уһалагдадаг таряалангай гектар бүриһөөнь 30,4 центнер шэниисэ абаа. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Рассвет» колхозой свёкло ургуулагшад һайнаар газараа уһалһанай ашаар 286 гектарай га бүриһөөнь дунда зэргээр 130 центнер саахарай свёкло абаһан байна. Тэрэ управлениин «Заганский» колхозой луговодууд нүхэд Максимов, Калашников, Волошин гэгшэд жэл бүхэндэ 150 гектар сабшалангай гектар бүриһөөнь 35 центнер үбһэ сабшажа абадаг шуу.

Уһалагдадаг газар элдүүрилхэ баян дүй дүршэлдэ түшэглэн, 1964 ондо нилээд ехэхэн хэмжээтэй уһанай газарта шэниисэ тариха гэжэ шиидэнхэй гээшэ. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхоз уһалагдадаг 800 гектарта, «Рассвет» колхоз 400 гектарта, Улаан-Үдын управлениин Онохойн совхоз 2000 гаран гектарта шэниисэ тарихань.

Манай орон ган гасуурта эсэргүү асари ехэ добтолго хэхэ тэмсэлэй эхин шатада орожо байна. КПСС-эй ЦК-гай даалгабаряар бүлэг эрдэмтэд орон доторхи уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ асуудал шэнжэлэн үзөөд байна. Тэдэнэй тооложо үзэһэнэй ёһоор, Дунда Азиин, Казахстанай районуудта, РСФСР болон Украинада һаяын жэлнүүдтэ үшөө хоёр миллион 800 мянган гектар шэнэ газар уһалжа шадахаар байна гэжэ тодорхойлогдоо.

Уһалагдадаг газарай хэмжээе улам үргэдхэхэ зорилготойгоор манайшье республика дотор барилгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдахань. Гол мүрэнүүдээр, булаг горходоор баян байһан ушар, мүн бусад арга боломжонууднай бүри ойрын хэдэн жэлэй туршада уһанай газарай хэмжээе 300—320 мянган гектарта хүргэхэ арга олгоно. Тэрэ тоодо 100—120 мянган гектар хүрэтэр таряалан уһалагдаха зэргэтэй. Гансахан 1966 ондо уһанай газар 10 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ гэжэ түсэблэгдэнэ.

Уһалагдадаг таряалан болон сабшалангаа улам үргэдхэбэл, жэл бүри хабар, зунай ган гасууртай амжалтатайгаар тэмсэжэ шадаха, ургамалнуудай лаб найдабаритай, үндэр баян ургаса хуряажа абаха бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха золтой болонобди. Саашанхи зорилгонууд юуб гэхэдэ, нэн түрүүн уһанай газарай барагдашагүй баялигые элирхэйлэн, республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэниие зорюулха шухала. Хоёрдохёор, уһалагдадаг газарай элдүүрилгые эрид һайжаруулха. Тэрэнэй тулада уһалалгын бүхы хүдэлмэриие оньһожоруулха, поли уһалалгые үтэгжүүлгэтэй нэгэн хамта эрхилхэ хэрэгтэй. Эдэ бүхы зорилгонуудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгые имагтал агрохимиин, уһалалгын, агротехникын нэгэдэмэл хүсэн шиидхэхэ байна бшуу. Ушар тиимэһээ таряашан, кукурузашан, свёклошон, газар уһалагша бүхэн, газар таряалан эрхилдэг хүн бүхэн эрдэм ухаанай туйлалтануудые, уһанай газар ашагладаг түрүү дүй дүршэлые, онол аргануудые эрхимээр шудалха зэргэтэй. Байгаалиин хёо болохо ган гасуурай урдаһаа сэхэ шууд тэмсэжэ, тэрэниие илаха айхабтар ехэ хүсэн — эдэл болоно.

Иигэжэл агуу ехэ Ленинэй парти һургадаг шуу.

Т. БАШКУЕВ

НИКОЛАЕВСКА ОБЛАСТЬ. **Вознесенскэ үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ гэзгэдэнги колхозой түрүүлэгшээр коммунист Николай Николаевич Рябошапка долоон жэлэй саада тээ ороһон юм.**

Шадамар бэрхэ түрүүлэгшын хүтэлбэри доро колхозойнь ажахы түргөөр хүгжэжэ эхилээ һэн. 18 миллион кубометр багтаамжатай хэмэл сөөрэм бии болгогдоһон байна. Эндэ загаһа, уһанай шубуу үсхэбэрилдэг.

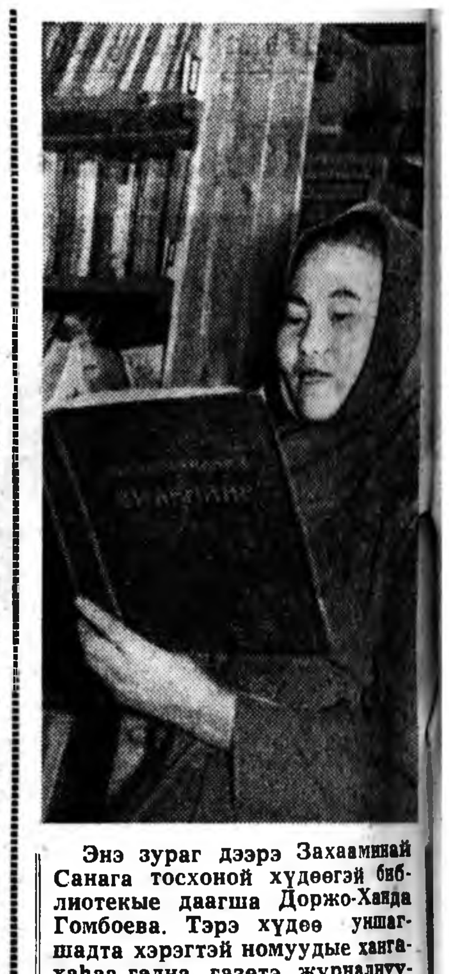
Шэнэ жэлдэ сөөрэмэй уһа хэрэглэжэ, 235 гектар газар уһалха. Хоёр жэл болоод байхада 800 гектар газар уһалагдадаг болохоор хараалагдана.

Колхозой түбэйнь һуурин үргэн ехэ боложо байна. Табин хүнэй һууритай, нарайлалгын таһалгатай хоёр шардаагтай больница баригдаһан, водопровод бии.

1963 оной туршада 50 айл шэнэ байрада ороо.

1956 онойхитой жэшээлхэдэ колхозой олзо 900 мянган түхэриг хүрэһэн байна. Зураг дээрэ: колхозой түрүүлэгшэ Н. Н. РЯБОШАПКА.

ТАСС-ай фотохронико.

Энэ зураг дээрэ Захааминай Санага тосхоной хүдөөгэй библиотекые даагша Доржо-Ханда Гомбоева. Тэрэ хүдөө уншагшадта хэрэгтэй номуудые хангаһаа гадна, газетэ, журналнуудые олоор бэшүүлдэг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Партийна хронико

Баргажанай хүдөөгэй парткомой бюро һаяхан Дэрээнэй совхозой 3-дахи отделениин партийна организациин (секретаринь Д. Б. Гатапов) соёл сурталай хүдэлмэри ямараар хүтэлбэрилдэг байһыень хаража үзөөд, олохон дутагдалнуудые элирүүлээ. Совхозой хүдэлмэришэдэй дунда политическэ хүдэлмэри ёһотоор эмхидхэгдэнэгүй, агитколлективынь һулаар хүдэлнэ. Отарануудта, һаалиин фермэнүүдтэ кино харуулагданагүй, культбазануудынь һайса түхеэрэгдээгүй байна. Угнасайдахи улаан булан соо хүнүүд байрлашанхай. Нүүдэл библиотекэ гэжэ байхагүй. Худалдаа наймаанайшье талаар дутагдалнууд олон. Наймаашангүй ларёгууд, гэртэ байха түхеэрэлгэ хомор, автолавкануудшье малшадай байдаг газараар хаа яа ябадаг.

КПСС-эй ЦК-гай нюнни Пленумэй эрилтын ёһоор соёл сурталайнгаа хүдэлмэри эрид һайжаруулхыень парткомой бюро тэдэниие уялгалаа.

* * *

Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Мир» колхозой партийна организаци малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын тула зарим тэды хүдэлмэри ябуулһан байна. Малай фермые даагшадаар дүршэл, мэргэжэл ехэтэй 4 хүн эльгээгдээ. Эхэ хонидой 18 отарада 16 коммунист хүдэлнэ. Тэдэнэй 6-ниинь ахалагша хонишодоор томилогдонхой.

Һаалиин гурбан гүүртэдэ 15 коммунист бии. Үбэлжэлгын үедэ мал ажалда хүдэлхөөр үшөө 18 коммунист, комсомолшууд эльгээгдээ.

Эхэ хонидой отара бүхэндэ хүдэлхэ хурьгашад олдоо.

Малай үбэлжэлгын үедэ партийно-комсомолой 6 бүлэг эмхидхэгдэһэн байна.

Колхозой партком агитаторнуудые шэнээр хубаарилжа, гүүртэ, отара бүхэндэ табяа, семинар үнгэргэгдөө. Харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд шэнэдхэгдэбэ.

Артелиин правлени малай байра саг соонь заһабарилха, тэжээл зөөхэ, малаа бүлеэн уһаар уһалха, һолоомо хэршэжэ буйлуулха хэмжээнүүдые абаа.

Тиигэбэшье колхозой партком, правлени малай үбэлжэлгэдэ олон дутагдалнуудые тохёолдуулһан байна. Үбһэ, тэжээл гамтайгаар гаргашалха, искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые бэлдэхэ, малшадта зохид байра байдал олгохо талаар хүсэд анхараагүй байшоо.

Зэдын үйлэдбэриин парткомой бюро энэ парторганизациин хүдэлмэриин һайн талые тэмдэглээд, дутагдалнуудаа дары усадхаха эрилтэ табяа.

Ц. Григорьева.

ТҮРҮҮШЫН 2750 ТОННО МИНЕРАЛЬНА ҮТЭГЖҮҮЛГЭ

Манай республикын колхоз, совхозууд энэ жэлэй хоёрдохи хахадта 1771 тонно минеральна үтэгжүүлгэ абаад байна. Тэрэ тоодо 1276 тонно аммиачна селитрэ, 495 тонно суперфосфат. Үшөө 931 тонно аммиагай уһан абтаа.

Эдэ үнэтэ үтэгжүүлгэнүүд Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлээр дамжуулагдан ерэнэ. Тиимэһээ тэрэниие буулгажа абаха, даб дээрэ хадагалха складууд түмэр харгын Зэдэ, Сульфат; Саянта, Култук болон бусад станцинуудта бүтээгдэнхэй. Харанхы станцида тиимэ склад шэнээр баригдажа дүүрэхэеэ байна.

Ерэхэ жэлэй ургасада хэрэглэгдэхээр бүхыдөө 12 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэмнай нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ.

Дутагдал юуб гэхэдэ, республикын колхоз, совхозуудта минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха складууд мүнөө дээрээ үгы байна. Тиимэһээ партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй эрилтые бэелүүлэн, ажахы бүхэн тиимэ складуудые поли шадараа бариха бэзэ.

Т. Мягких,

Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй агроном.

Агитколлективэй дүй дүршэлһөө

ЭДЭБХИТЭЙ ТУҺАЛАГШАД

Агитколлектив — парторганизациин гол хүсэн. Ойлгууламжын бүхы хүдэлмэриие агитколлектив өөртөө даажа абана ха юм. Ажахын гү, али политическэ зорилгонуудые шиидхэхэ болоходоо, партийна организаци эгээл түрүүшээр агитаторнуудтаа хандадаг гээшэ. Тэдэнэр парти, правительствынгаа табиһан ээлжээтэ зорилгонуудай ушар удхые хүн зондоо хүргэжэ, дүүргэлтыень хангаха түрүүшын алхамуудые хэнэ.

Эгээл тиимэһээ манай колхозой партийна организаци агитколлектив тухайдаа, тэрэнэй хүдэлмэридэ тон ехэ анхарал хандуулдаг, ямаршье шухала зорилго дүүргэжэ шадахаар хододоо бэлэн байлгахые оролдодог.

Энэнь юуб гэхэдэ, агитаторнуудай һуралсал, бэлэдхэл саг үргэлжэ боложо байдаг юм. Партком һара бүри шахуу элдэб янзын тоо, баримтануудаар тэдэниие хангахаһаа гадна, ээлжээтэ зорилгонууд тухай тодорхойлжо үгэнэ. Колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, али нэгэн асуудалаар агитаторнуудтайгаа заатагүй уулзажа байдаг гээшэ.

Агитаторнуудай суглаан, семинарнууд саг соогоо боложо байхаһаа гадна, парткомой, правлениин заседани дээрэ агитаторнуудай байлсахые оролдодогби. Энэнь тэдэндэ ехэл туһатай гэжэ тоологдодог юм.

Ажахыгаа хүгжөөхэ талаар манай түйлаһан бүхы амжалтануудай эхи табигшад гэжэ бидэ агитаторнуудаа нэрлэдэгбди. Ингэжэ хэлэхэдээ, эдэ нүхэдтөө юрэл «сааһан малгай» үмдэхүүлхэ гэнэгүйбди, харин үүргэ, харюусалгыень улам дээшэлүүлхые оролдонобди. Теэдшье үнэндөө тэдэнэр иимэ үүргэтэй байха уялгатай ха юм даа.

Манай түрүү агитаторнууд нэрэ хүндэсэ дээрэ үргэжэ ябадаг. Эхин һургуулиин багша Д. Ширабон даажа абаһан участогайнгаа хүн зоной дунда эмхидхэхы, элсүүлхы ехэ хүдэлмэри ябуулжа, агитатор үүргээ һайнаар дүүргэнэ. Лекци, элидхэл, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөө ходо хэжэ байдагаараа агитатор И. Белоусов зонойнгоо дунда хүндэтэй болонхой. Эдэ түрүү хүнүүдэй дүй дүршэлые бүхы агитаторнуудта халан абхуулха гэжэ партийна организаци оролдоно.

Иигэжэ саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулхада, агитколлектив үнэхөөрөө партийна организациин ехэ хүсэн, гол түшэг тулгууринь боложо үгэдэг гэжэ бидэнэр өөрынгөө ажал дээрэ харанабди. Тэрэнэй эдэбхи үүсхэл, хүн зониие элсүүлэн эмхидхэхэ хүсэ шадалынь улам ехэ боложо байдаг.

Агитколлективэй хэхэ ажал ехэ, хүдөө ажахын хүдэлмэриин али нэгэн кампаниһаа уламжалан ондо ондоо темэтэй, зорилготой болодог, мүн хүдэлмэриинь арга дүрэньшье хубилдаг гээшэ.

Мүнөө малай үбэлжэлгын түлэг дундаа ябажа байһан үедэ агитаторнуудай гол хүдэлмэри малшадай дунда ябуулагдаха болоно. Энээниие хараадаа абан, тусхай агитбригада 18 хүнһөө байгуулаа һэмди. Энэ агитбригада малшадые ажаһуудалай, соёл культурын талаар хүсэд хангана. Лекци, хөөрэлдөөнүүд, худалдаа наймаан гүүрнүүд, отаранууд дээгүүр ходо боложо байдаг. Тиихэдээ эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэдһөө эхилээд парикмахер хүрэтэрөө бригадын гэшүүд боложо ябалсадаг. Концерт наадан, гэр байра шэмэглэн гоёохо гэхэ мэтые агитбригадынхид ябууд хээд гарадаг юм.

Агитбригада ээлжээтэ гаралгандаа, «Үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һааха» гэһэн уряагаар һаяхан һаалишадай дунда ехэ ажал хээ. Мүнөө колхозой бүхы һаалишад иимэ хэмжээнэй һү һаахын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, аһан шадалаараа тэмсэжэ байна. Эндэ агитбригадые хүтэлбэрилэгшэ П. Морозовой үүргэ ехэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Парторганизациин агитколлектив 56 хүнһөө бүридэнэ. Агитатор бүхэн хүдэлмэреэ ябуулха участок даажа абанхай. Түрэл партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй материалнуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. Эдэнэрһээ гадна, манай лекторнуудэй бүлэг химиин асуудалнуудаар тусхай лекцинүүдые бэлдээ. Һаяар иимэ темэтэй лекцинүүд бригаданууд болон малшадай дунда уншагдахань. Тэрэшэлэн партийна гэгээрэлэй, механизаторнуудай һуралсалда, агрозоотехническэ заабари шудалдаг хэшээлнүүдтэ ЦК-гай Пленумэй материалнуудые үзэхөөр бэлэдхэл хэгдэнэ.

Агитаторнуудай эдэ бүхы хүдэлмэриие үдэр бүриин хиналта доро байлгажа, тус бүридэнь эрилтэ табижа байха, хэрэгтэй сагтань туһашье хүргэхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ тоологшобди. Урдань агитаторнуудые томилоол һаа, хэрэг дүүрээ гээд хүдөө ажахын хүдэлмэриин нэгэ кампаниин дүүрэтэр тэдээндэ ямаршье анхарал хандуулагдадаггүй, хүдэлмэреэрнь оройдоо һонирходоггүй байха ушар гарадаг һэн. Тиимэһээ агитаторнуудшье хүдэлдэггүй бэлэй. Мүнөө иимэ ябадал гарахаяа болёо. Агитатор бүхэн хэһэн хүдэлмэриингөө түлөө партийна организациингаа үмэнэ сэхэ харюусалгатайб гэжэ мэдэдэг. Харюусалгаяа, зонойнгоо урда уялгатай байһанаа мэдэрхэ гээшэ бага бэшэ хүсэн мүн. Манай партком энээниие өөрынгөө анхаралһаа алдадаггүй.

Манай агитаторнуудай хэжэ байһан хүдэлмэри нюдэндэ элитээр харагдаадхихагүйшье һаа, хожомоо аша үрэ ехэтэй байхань сохом гэжэ этигэдэг байнабди. Тиимэ дэрэһээнь, агитаторнуудай хүдэлмэридэ анхаралаа заашы һуладуулжа болохогүй, харин парторганизациин хүсэ ехэтэ түшэг тулгуури гэжэ тэдэниие хододоо гар дороо, бэлэн байлгахые хүсэдэгбди.

Б. ГАРМАЕВ,

Хориин «Дружба» колхозой парткомой секретарь.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной декабрийн 29.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

Республикын агрономическа конференци

АГРОНОМ. ГАЗАР. УҺАН. ҮТЭГЖҮҮЛГЭ

★ ★ ★

...Минеральна үтэгжүүлгэ гээшэмнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол шухала зүйл болоно. Иимэ үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэбэл, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ арга зам нээжэ үгэхэ. Газар таряалангай ургасые улам дээшэлүүлхын, мал ажалай ашаг шэмэ бүри ехэ болгохын, тиигээд эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эдээр оронойнгоо бүхы эрилтэ хэрэглэмжые дүүрэн хангахын тула химиин түгэлдэр хүсые дүүрэн хэрэглэхэ шухала.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй тогтоолһоо

Буряадай хүдөө ажахын институдай һаруул уужам актова зал. Республикымнай колхоз болон совхозуудай, үрэһэнэй ажахынуудай, туршалгын станциин агрономууд, уһанай ажахы эрхилхэ эмхинүүдэй мелиораторнууд, мүн инженернүүд болон механигууд, түрүү механизаторнууд, бригадирнууд, хартаабха, овощ, үбһэ ногоо ехээр ургуулагшад, институдуудай болон эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудай эрдэмтэд, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы зургаануудай мэргэжэлтэд, хүршэ областьнуудһаа ерэһэн айлшад—хамтадаа 700 гаран хүн республикын агрономическа конференцидэ суглараа.

Тус конференциие КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Л. В. ВЛАСОВ нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй дүнгүүд, тэрэнэй заабариин үндэһөөр хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхын тула мэргэжэлтэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгы элидхэл республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлдэхэ министр нүхэр В. И. ДУБРОВСКИЙ түрүүлэн хэбэ.

Элидхэлшэ партиин ЦК-гай Пленум дээрэ хэлсэгдэһэн асуудал тухай тодорхойгоор хэлэхэ зуураа, хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүд тушаа онсо тогтобо. Саашадаа газар баялигаа ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ арга боломжонуудые тодорхойлһон, тэрэ бүгэдые эршэмтэйгээр бэелүүлхэ талаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үмэнэхи зорилгонуудые тайлбарилһан байна.

Тэрэнэй удаа республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахые эрхилхэ управлениин начальник нүхэр В. Г. БОЛЬШАКОВ «Уһалагдадаг таряалан ба сабшалангые үргэдхэхэ, уһалагдадаг газараа ашаг үрэтэйгөөр эдлэхэ хэмжээнүүд тухай», республикын туршалгын станциин директор нүхэр А. Н. СТРЕЛКОВ «Нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ, туһатайгаар ашаглаха, ургамалнуудые гэмтээдэг хорхой шумуулнууд болон үбшэнүүдтэй, буртаг ногоонуудтай тэмсэхын тула элдэб хоро яажа хэрэглэхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн элидхэлнүүдые хэбэ.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени «Эрдэм» совхозой директор, экономикын эрдэмэй кандидат нүхэр Ц-Д. Д. ДОРЖИЕВ ажахын тоосоое совхоздоо нэбтэрүүлһэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриие гол шэглэл баримталан эрхилдэг болоһон дүй дүршэл тухайдаа конференцидэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

* * *

Конференциин үзэмжэдэ табигдаһан элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ сугларагшад ехэ эдэбхитэйгээр хабаадаба. Тэдэнэр газар таряалан эрхилэлгээр түйлаһан амжалтанууд болон дүй дүршэл, тэндэ хэрэглэгдэдэг һайн онол арганууд тухай хэлэһэн, ашатай туһатай дурадхалнууд, ажаглалтануудые оруулһан байна.

1963 оной декабриин 23—24-нэй үдэрнүүдтэ үргэлжэлһэн конференци дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүдые уншагшадай анхаралда зорюулан, доро толилнобди.

★ ★

Агротехникэ—баян ургасын үндэһэн

Пограничнa совхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, агроном нүхэр КУДИНОВАГАЙ үгэһөө

Орооһо таряагаар Эхэ оронойнгоо хэрэглэмжые гүйсэд дүүрэн хангаха гэһэн зорилго манай хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ онсолон табигдана. Энэ зорилго бэелүүлхэдэ химиин айхабтар ехэ нүлөө үгэхэ байһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр, манай промышленность хүдөө ажахын эрилтые даб дээрэ гүйсэд хангажа шадахагүй байна. Тиимэһээ бидэнэр жэлһээ жэлдэ үндэр баян, бата найдабаритай ургаса абажа байхын тула агротехникые аша үрэ харуулмаар түсэблэхэ ёһотойбди.

Һайн ургаса абалга газараа ямараар элдүүрилһэнһээ, үрэһэнэй сорт, үрэһэ тариха нормо, тарилгын болзорһоо нилээд дулдыдадаг. Би 18 жэлдэ агрономоор хүдэлнэб. Энэ үе соо зарим тэды туршалга хээб, хэһэн хүдэлмэриингөө хойноһоо ходо адаглажа ябадагби. Тиимэһээ нэгэ хэдэн ажаглалта хэхэ хүсэлэнтэйб.

Совхозоймнай таряалангай газарай хүрьһэн гол түлэб элһэлиг, хүнгэн шоройтой. Тиихэдэ манай эндэ хура бороо хожомдожо, июль, август һарануудта ородог гээшэ. Иимэ болохолоор газарайнгаа шииг нойтые алдахагүй гэжэ оролдолго гарганабди. Тэрэнэй тула лущени хэдэг, гүнзэгыгөөр хахалдаг байнабди. Тарилгын болзор ехэ удхатай. Майн эхеэр тариһан участогай гектар бүриһөө 9 центнер орооһо үгөөд байхадань, харин апрелиин һүүлээр таригдаһан поли 7 центнер ургаса үгэдэг байна. Тиимэһээ оройшог тарилга хэбэл, һураггүй һайн байна гэжэ элирхэйлээбди.

Үрэһэ тарилгын нормо багадуулжа яашье болохогүй. Шэнгээр таригдаһан газар бүришье гандасатай, шииг нойтониинь дэгдэсэтэй байдаг ха юм. **Бидэ гектар бүхэндэ 2—2,2 центнер шэниисын үрэһэ һуулгадаг, бүхы таряагаа хэрээһэлүүлжэ гү, али нарин зуруудтайгаар таридаг гээшэбди. «Онохойская-4» гэдэг шэниисэ манай нютагта тааража, һайн шалгалта гараа.** Зүгөөр Мухар-Шэбэрэй үрэһэнэй ажахы муу шанартай хүрэнгэ ажахынуудта үгэдэг байна. Энэ таарамжагүй ушарые тэдэнэр зайсуулха бээз гэжэ найдагдана.

Паар тухай хэлэхэ болоо һаа иимэ. Хяагтын зоной ажахынуудта паар эрхэ бэшэ хэрэгтэй гээд мэдүүлхэ байнаб. Июлиин һүүл багта нэгэ дахин һайнаар хахалагдаһан паарай гектар бүриһөөнь 9 центнер орооһо таряа хуряажа абаабди. Зүгөөр **паарлаха газарта намар гү, али хабар эртүүр лущени хэхэ хэрэгтэй.** Хура бороогой багаар, тэрэ мүртөө хожомдожо ородог нютагуудта паар эртэ хахалһанай, мүн хоёрдохёо хахалһанай хэрэггүй гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб.

Зүгөөр газар газарта паар нэгэ хэмээр хахалха һэн гэнэ бэшэб. Паар хахалалгын, тэрэнэй хэмжээн нютаг нютагай эрхэ байдалһаа, байгаалиин уларилһаа дулдыдаха зэргэтэй байһаниинь мэдээжэ.

★

Заабол сортовой үрэһөөр тариха

Таряанай үрэһэн мууһаа гү, али нютагай байгаалиин эрхэ байдалда тэрэнэй дадаагүй болбол, газараа хэдышье һайнаар элдүүрилхэдэ, уһалхада баһал ёһоор ургаса абтахань бэрхэтэй.

Манай республикын алишье нютагай колхоз, совхозуудта мэдээжэ селекционер Крам эрдэмтын гаргаһан «онохойская-4» шэниисэ хүндэтэй болонхой, алишье талаараа һайн гэжэ тоологдоно. Һүүлэй үедэ мүн «скала» гэжэ сортын шэниисэ туршагдажа байна. Гэбэшье зарим агрономууд үнөөхи манай эндэ тааража бирадаггүй «лютесценс-62» гэжэ шэниисэһээ хахасажа ядадагынь тон гэмшэлтэй.

Гэхэтэй хамта обёос тарилгын хэршье хороогдоһон байгаашье һаа, дан тэрэниие огто уг таһалжа болохогүй ушартай байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ сортовой, шанар һайнтай, ургаса ехээр үгэдэг обёосой үрэһэн олдохоёо болиһониинь тон харамтай. Тэрэшэлэн манай республикын оршон байдалда таарахаар сортын хартаабхагүй байһаарбди. Энэ асуудал тушаа үрэһэнэй ажахынуудай, туршалгын станциин нэн түрүүлэн хамаарха хэрэг болоно.

Эдэ бүгэдэ тухай Мухар-Шэбэрэй «Заганский» колхозой агроном нүхэр **Лютаева,** тэндэхи Суулгын совхозой главна агроном нүхэр **Перевалов** болон бусад тогтоһон байна.

— Һайн сортын үрэһэн ондоол байдаг. Сортовой үрэһөөр тариһан газарһаа 10—13 центнер орооһон гектар бүриһөөнь абаад байхада, юрын үрэһөөр таригдаашa поли 6—8 центнер орооһо үгэдэг байһаниинь манай туршалгашье батадхана,— гэжэ нүхэр Лютаева хэлэһэн байна.

Эрдэмтэд хубитаяа оруулаг

Буряадай хүдөө ажахын институдай проректор нүхэр БАРНАКОВОЙ үгэһөө

Партиин ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн удха түгэлдэр элидхэлые, мүн тэндэ абтаһан тогтоолые манай институдай агрономическа факультедэй багшанар тон баяр баясхалантайгаар угтаа. Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ химиин ёһотойл революционно хубилалта хэхэ байһаниинь лаб.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалта түгэсөөр бэелүүлхэ тэмсэлдэ манай институдай эрдэмтэд өөһэдынгөө хубитые горитойгоор оруулалсаха гэжэ эрмэлзэнэ. Хүдөө ажахы дээрэ хүдэлжэ байгаа мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилхы тушаалтадай химиин эрдэм шадабаритай болохо хэрэгтэнь туһалха хэмжээн манай зүгһөө тодорхойлогдоо. Тэрэнэй тулада олон нүхэдые семинар, курсануудта хабаадуулжа һургаха, тэрэшэлэн Улаан-Үдын арадай университедтэ, Мухар-Шэбэрэй эрдэм шэнжэлэлтын һайн дуранай арадай институдта хими шудалха программа үргэдхэгдэхэ байна.

Манай институт жэлдээ миил 25 агрохимигые бэлдэжэ гаргадаг. Энэмнай мүнөө үеын эрилтые хангажа яашье шадахагүй. Тиимэһээ агрохимигүүдые, хүрьһэ шэнжэлдэг эрдэмтэдые бүри олоор бэлдэжэ гаргадаг болохо арга бэдэрэгдэжэ, дээшэнь зууршалга хэгдэжэ байһан үетэй. **Республика доторхи агрохимиин албые үндэһөөрнь һайжаруулха, газарай хүрьһэ шэнжэлхэ, мал ажал дээрэ химиин аша туһа хэрэглэдэг болохын** тула манай багшанар тусхай комплексно хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхээр бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

Тиихэтээ хамта ээлэгдэһэн паарые республика дотороо ямар гуримтайгаар хэрэглэхэ тухай заабари зохёохо, сэбэр паарай хэмжээе нютаг нютагай эрхэ байдалда тааруулан тодорхойлхо асуудалда анхарал хандуулжа байнабди. Энэ талаар манай доцент нүхэр Максимовай, туршалгын станциин газар ажалай таһагые даагша нүхэр Бохиевай хүтэлбэри доро бүлэг эрдэмтэд хүдэлжэ байнхай. Механизациин кафедра (нүхэр Бурмистров), сабшалангай кафедра (нүхэр Давыдов) зэрлиг ногоо ашаг шэмэтэйгээр силослэдэг болохо, тэрэнэй хүдэлмэриие оньһожоруулха арга олохо оролдолго гаргажа байна.

Алибаа минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые ямар хүрьһэндэ, хэды шэнээн хэмжээтэйгээр нэмэн оруулхада аша үрээ үлэмжэ һайнаар үгэхэб гэһэн туршалгын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилхэ, ажахы бүхэндэ агрохимическа карта ойрын сагта зохёожо дүүргэхэ ушартайбди. Эдэ хадаа химиие хүдөө ажахыда улам ехээр хэрэглэдэг болохо бэлэдхэлэй хүдэлмэриин гол зүйлнүүдэй нэгэн болоно. Гэхэтэй хамта агроном бүхэн эрхэ бэшэ туршалга хэдэг байха ёһотой. Мүнөө үедэ агрономой үүргые гансал ажал эмхидхэлгээр хизаарлаха бэшэ, харин тэрэнэй ажалай технолог, туршалгашан байха эрилтэ табигдана бшуу.

Манай колхоз, совхозууд газар үтэгжүүлхын тула шэбхын шүүһэ хэрэглэхэеэ болишонхой. Урдань ажахынуудта бии байһан шүүһэ суглуулдаг амһартануудшье һэегүй үгы болонхой. Саашадаа шэбхын шүүһэ, малай шээһэ газар үтэгжүүлгэдэ үргэнөөр хэрэглэхэ, тэдэниие суглуулдаг амһартаар ажахы бүхэн дүүрэн хантагданхай байха зэргэтэй.

Микро-үтэгжүүлгэ ашатай зүйл

Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институдай директор нүхэр МАКЕЕВЭЙ үгэһөө

Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ гэһэн олон түмэнэй тэмсэлдэ эрдэм наука аша туһаяа ехээр хүргэхэ уялгатай. Химиин промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргаһан минеральна үтэгжүүлгэнүүдые улам ехээр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг болохотоёо хамта элдүүрилэгдэдэг газарай хүрьһые микро-бодосуудаар хүсэлдүүлхэ оролдолго гаргаха ёһотойбди. Ургамалнууд болон амитадай ажамидаралда элдэб янзын микро-бодосууд (молибден, марганец, зэд болон бусад) аргагүй шухала болоһынь элитэ.

Тиимэһээ газарай хүрьһэндэ ямар микро-бодосуудай дуталдадаг байһые, ургамалай гарасада, амитанай ажамидаралда тэдэнэй ямар нүлөө үзүүлхэ байһые тайлбарилан шэнжэлжэ үзэхэ уялгатайбди. Гадна ямар микро-үтэгжүүлгэ хэрэглэбэл, экономическа талаараа ашаг харуулха байһыень тон зүбөөр элирхэйлхэ шухала болоно гээшэ.

Манай республикын колхоз, совхозууд микро-үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ шадаха арга боломжоор ехэ. Манда элдэб металл болбосоруулдаг, шанаржуулдаг промышленна предприятинууд олон. Тэдэнэй үйлэдбэриин үлөөдэһэнүүдые, хаядаһые ехээр хэрэглэжэ боломоор. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин **«Победа» колхоз кукурузын участогта гектар бүхэндэ 75 килограмм вольфрам, молибденэй промышленностиин үлөөдэһэ оруулһанай ашаар гектар бүриһөөнь 415 центнер кукурузын ногоон эшэ набша хуряажа** абаһан баримта бии.

Зүгөөр микро-үтэгжүүлгэ ажахыдаа зүбөөр, үргэнөөр хэрэглэдэг болохын тулада бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэрэгтэй бшуу. Микро-үтэгжүүлгэ зүбөөр ашаглажа шадаха шадабаритай мэргэжэлтэд хэрэгтэй. Тэдэниие һургаха шухала. Тэрэшэлэн **микро-үтэгжүүлгэ оруулагдаха газарай хүрьһэн тон наринаар шэнжэлэгдэһэн байха болоно.** Тиимэ ушарһаа алибаа ажахы бүхэндэ агрохимическэ алба ёһошолон табигдаха, **агрохимическэ лабораторинууд түгэс түхеэрэлгэтэйгөөр эмхидхэгдэхэ ушартай.** Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, газарай хүрьһэнэй шанар алишье талаһаа һайнаар харуулагдаһан байха болоно бшуу.

Тиихэдэ шэнэ газар элдүүрилгые саашадань үргэлжэлүүлхэ болонобди. Зүгөөр **шэнээр хахалагдаха газарай хүрьһэнэй химическэ бүридэлынь уридшалан эрхэ бэшэ шалгаха хэрэгтэй.** Энээнһээ урагша үедэ зарим ушарта хэндээшье хэрэггүй газар хахалжа, мүнгэ зөөри, техникын хүсэ хиидэ, ямаршье ашаг үрэ абангүй хосоргоһон баримтанууд бии.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ республикын эрдэмтэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсохоор шиидэнхэй гэжэ тэдэнэй нэрэһээ мэдүүлнэб.

Уһалагдадаг газарһаа—хоёр дахин ехэ ургаса

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн зарим нүхэд уһалагдадаг газарай ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ, уһалууриин системэнүүдые шэнээр бариха, хуушануудыень һэльбэн заһаха, сабшалан хадалан һайжаруулха асуудалнууд тушаа тогтобо.

Баргажанай уһанай ажахын управлениин инженер-мелиоратор нүхэр **Баженов** тэндэхи байдал дээрэ тогтохо зуураа, **уһалагдамаар газараймнай 70 процентнь арай гэжэ уһалагдана** гэбэ. Уһалууриин ехэ баганууд 87 системэ Баргажанай аймагта тоологдодог. Теэд тэдэнэй олонхинь үни заяанда хэгдэһэн туладаа хуушарһан байна. Тэдэниие һэльбэхэ, шэнэлэн заһаха хэрэгтэй. Гэбэшье хүшэ хүргэдэхэнь бэрхэтэй. Зөөри зөөшэ, техникэ, хүнэй хүсэн дуталдана гэжэ тэмдэглээ.

— Зэдэ голой урда бэеын тала дайдые уһанай газар болгохын тулада уһалууриин системэ бариха гэжэ хөөрэлдэһөөр үнихэнэй юм. Теэд сагошожол байна. Энэ барилга тушаа анхарха хүн олдохоо болёод байна,— гэжэ «Октябрьский» совхозой главна агроном нүхэр **Братущенко** мэдүүлбэ.

Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй управлениин оршондохи Хёлгын, Сулхарын уһалууриин системэнүүдэй барилга ехээр унжагайрна. Хэрбээ эдэ ханаабууд хүсэндөө ороо һаа, Суулгын совхозой 1000 гектар таряалан, 500 гектар сабшалан уһалагдаха, тиигэжэ тэрэ үрэжэлтэ тала дайдаһаа нилээд ехэ орооһо таряа, үбһэ ногоо нэмээжэ абтаха байгаа бшуу. Энэл Хёлгын эрьеын участогуудые насосоор уһа бүлэн таргажа уһалһанай аша үрөөр республикын суута кукурузашад нүхэд Кондратюков, Жанаев гэгшэд кукурузын үндэр баян ургаса, үшөө эдеэшэнтэжэ байһан буурсагтайгаар хуряажа абана ха юм. Энээн тухай Суулгын совхозой главна агроном нүхэр **Перевалов** үгэ хэлэхэдээ тогтоһон байна.

— Тэрэнһээ байха бии байгаа хуушаншье ханаабуудаа заһаха шадалгүйдэнэбди. Үнгэрхэдөө ханааб малтадаг машина даажа зүдхэхэ тракторгүй байнабди. «С-80» түхэлэй трактортай болохо гэжэ хэдышье ябадал хэхэдэмнай туһа болоногүй,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Родина» колхоз уһалагдадаг 900 гектар сабшалантай, 1200 гектар таряанай газартай юм. Тэрэнээ һайнаар уһалаад байгаа һаа, бүри ехэ ургаса хуряажа абаха аргатай. Гэбэшье арайхан гэжэ тарилгын үрда тээ нэгэл дахин уһалжа үрдинэ. Тиихэдээшье уһалагдаагүй газарайхидаорходоо һураггүй ехэ орооһо, кукурузые набша намаа, саахарай свёкло хуряадаг гэжэ Хяагтын уһанай ажахын управлениин участогтахи техник-мелиоратор нүхэр **Бондаренко** хөөрэбэ.

— Ургасын гараад, һагсайжа байха үеэр тарилгаяа, сабшалангаа уһалбал үшөө ехэ ургаса абтаха байгаа бшуу. Теэд энэ колхоз уһанай аша үрые мэдэжэ байһан мүртөө уһалагшадые хэрэгтэй соонь табидаггүй, саг зуура хүдэлгэдэг. Уһалууриин системэнүүдые заһахаяа хүсэдэггүй, энээндэ хэрэгтэй зэр зэмсэгтэй болохые оролдодоггүй юм,—гэжэ нүхэр Бондаренко тэмдэглэбэ. Гадна энэ нүхэр агрономууд болон мелиораторнууд өөһэдынгөө ажал ябуулгые нэгэдэмэл түсэбтэйгөөр эмхидхэхэ ёһотой байгаа. Үнэндөө иимэ юумэ боложо үгэдэггүй гэбэ.

Овощ тарилга оньһожоруулагдана

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Онохойн совхозой директор, агроном нүхэр ПЕРЕДЕРНИНЭЙ үгэһөө

Город шадарай ажахы байһан тулада овощ ехээр тарижа, һайнаар ургуулжа, олзо доходоо улам арьбадхаха зэргэтэй байгаабди. Гэбэшье 1962 ондо огородой ажахы совхоздоо аяар 51 мянган түхэригэй хии гарза хээ. Тиихэдэ таряа болоһон зарим овощнай үбһэ ногоондо даруулаа, заримаһиинь энэ гэхэ ямаршье ургаса үгэнгүй хосороо.

Юун дээрэһээ иимэ юумэ тохёолдооб? Овощ ургуулха арга шадабаримнай обортоо. Бүхы хүдэлмэринь гараар хэгдэһэн байгаа. Тиигэжэ рассада газарта һуулгалга унжагайраа. Буртаг үбһэн саг соогоо түүгдээгүй, муугаар уһалагдаа. Саашадаа яалтайб, юу хэлтэйб гэһэн бодол түрөөгүйдөө арганьгүй ха юм даа. Би тиихэдэ совхозойнгоо главна агрономоор хүдэлжэ байгааб. Главна инженертээ һанаһан байһанаа хэлэжэ, хоюулаа суг нилээд зүбшэбэ, һанал бодолоо халан андалдабабди.

Овощ ургуулха хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулаагүйдэ юуншье түйлагдахаяа болигдоо гэлсэжэ, энэ хэрэгтэ хам ороо бэлэйбди. Тиигэжэ **овощиин рассада газарта һуулгаха 3 түхеэрэлгэ бэлдэжэ, ашаглалгада оруулаабди, огородойнгоо газар машинаар уһасан ундалуулдаг болообди. Эдэ** хүдэлмэриин оньһожоруулагдаад **байхада, буртаг** үбһэнэй ургаха арга олгоогүйбди, саг дарыдань огородшоднай усадхажа шададаг болоһон байна. Иигэжэ овощ ургуулха технологи сүм хубилгагдаһан зэргэтэй.

Иимэ хэмжээ бэелүүлһэнэй аша туһаар, хэрбээ 1962 ондо гектар бүриһөө 45 центнер овощ абаһан һаа, 1963 ондо 125 центнертэ хүргэһэн байнабди. **Ерэхэ жэлдэ овощ тарилгаяа 150 гектар болотор үргэдхэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.** Гадна машинаар тарилга уһалха талмайн хэмжээн хойто жэл бүри үргэдхэгдэхэ байна. Овощһоо гадна, бүхы хартаабхаяа, үшөө 300 гектар шэниисэ машинаар уһалха арга манда бии гээшэ.

Овощ ехээр абадаг болохо ябадалдамнай звенонуудые ажахын тоосоондо оруулһан гурим һайн нүлөө үзүүлнэ. Энэ тон зүб зам гээшэ. Бидэ овощ ургуулдаг звено бүхэндэ түсэбтэ даабари үгтэдэг, мүнгэ, зөөриин гаргашын лимит тодорхойлогдодог, салин хүлһэниинь ургуулжа абаһан продукциһаа дулдыдадаг. Иимэ зүйлнүүдые нэбтэрүүлһэнэй ашаар огородой ажахые олзо доходтой болгохо түрүүшын алхам хэгдэбэ.

Ажахынгаа хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха гэбэл, агроном инженер хоёр хоорондоо тон нягта холбоотойгоор, нэгэн һанал бодолтойгоор хүдэлхэ ёһотой болоно. Энэ хадаа баһа зүб харгын эхи үндэһэн гэжэ тоолоноб.

Өөһэдымнай арга боломжо ехэ

Зэдын „Октябрьский“ совхозой главна агроном нүхэр БРАТУШЕНКЫН үгэһөө

Газараа һайнаар үтэгжүүлээ, уһалаа һаа, талха таряанай, үбһэ ногооной баян ургаса абаха байһамнай лабтай. Оронoймнай химическэ промышленность минеральна үтэгжүүлгээр дүүрэн хангадаг болохонь. Энэ хэмжээн таряашадые тон ехээр баясуулна. Зүгөөр һаяын жэлнүүдтэ манииe минеральна үтэгжүүлгээр хүсэд хангажа шадаха аргын үгы байһан дээрэһээ бидэнэр тэрэниие хүлеэгээд, альгаа дэлгээгээд һууха ёһогүйбди. Газараа үтэгжүүлхэ арга боломжо өөһэдтэмнай барагдашагүй.

Тиимэһээ манай совхоз таряанай газар дээрэ хуушан наг шэбхэ ехээр гаргахые оролдожо байна. Наг шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдаһан тусхай хоёр отряд эмхидхэгдээд, эршэтэйгээр хүдэлжэ байдаг. Тэдэ отрядуудта 12 трактор, хоёр самосвал машина, ашаа тээдэг түхеэрэлгэтэй хоёр трактор, 2 бульдозер саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг. Эдэнэй хүсөөр **мүнөө 15 мянган тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргагданхай. Тарилгын эхилхэ үе хүрэтэр тэрэнээ 30 мянган тоннодо хүргэхэбди. Тэрэнһээ 10 мянган тонноnь шэниисэ тариха газарта тараагдаха зэргэтэй.** Энэ хэмжээн хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ талада нилээд ехэ нүлөө үзүүлхэ байха.

Һалхинда үлеэгдэжэ элдүүриимнай газарай хүрьһэн ехээр гэмтэдэг, элһэ шоройдо даруулдаг байна. Энэ байгаалиин ушарал газар таряалангаа аша үрэтэйгөөр эрхилхэ тэмсэлдэмнай уршаг татана. Һалхинһаа боложо газарай хүрьһэнэй гэмтэхэ ушартай тэмсэхэ хэмжээнүүдые нагучна конференци хараалһан, партиин обком болон республикын Министрнүүдэй Совет тогтоолшье абаһан байна. Теэд хараалагдаһан ехэ хэрэг огто бэелүүлэгдэнэгүй, саарһан дээрэл бэшэгдэнхэй зангаараа.

Газарай хүрьһэнэй һалхинһаа боложо гэмтэхэ ябадалтай тэмсэхэ хүдэлмэридэ хэрэглэмээр тусхай машина, зэмсэгүүдшье, жэшээнь, манай совхоздо үгы гээшэ. Тиимэ машина, зэмсэгүүдые «Сельхозтехникэ» нэгэдэл өөһэдынгөө нютагуудтахи эмхи зургаануудта асардаггүй байһаниинь тон гэмшэлтэй. Энээн тушаа анхаралаа онсо хандуулмаар болоо. Тэрэшэлэн Буряадай эрдэм шэнжэлгын комплексно институдаархин хэмжээ ябуулгануудые зохёожорхёод, миин һууха ёһогүй байгаа.

Энэ асуудал тухай тогтохо зуураа **һалхинһаа боложо газарай хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй тэмсэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ бүлэг мэргэжэлтэдтэй тусхай албаниие республикын хүдөө ажахы эрхилдэг али нэгэн эмхи зурганай дэргэдэ бии болгобол һайн байгаа** гэжэ дурадхал оруулха байнаб. Тиигээгүйдэ мүртэй юумэ бүтэхэеэ болёод байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **республикын агрономическа конференцидэ хабаадагшад хүдөө ажахын институдай дэргэдэ түхеэрэгдэһэн агрохимическэ лаборатори хаража байна.**

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Баян ургаса—элдүүрилгын хүсэн

Мухар-Шэбэрэй управлениин агроном нүхэр ЯКУНИНАЙ үгэһөө

Таряанай газар һайнаар, болбосон ёһоор элдүүрилээгүй хадаа орооһо таряа ехээр абахамнай гэжэ бодоһоной дэмы. Теэд, сэхынь хэлэхэдэ, олохон ажахынууд газараа тон лэ муугаар хахалдаг гээшэ. Манай управлениин «Коммунизм» колхоздо газар һайнаар элдүүрилэгдэг гэжэ хэлэгдээһэн. Гэбэшье энэ жэшээтэ ажахыдашье баһал ажалдаа эзэн бусаар хандадаг зарим нэгэшүүл бии юм.

Поли дээгүүр ябахада, үнгэрхэдөө, борозда сэхэ, сэбэрээр гаргажа шадаагүй байдаг. Һарюу, годи бэди борозда татажархиһан ушарнууд яһала дайралдадаг. Борозда муугаар татабал, газар далантайгаар хахалагдадаг, тэрэнээ хабшахадань һубаг канааб шэнги гүнзэгы һудалнууд бии болошодог. Имээр элдүүрилһэн газарай ургасые хуряахада ямар машина, техникэ тэнсэлтэй гээшэб. Ургасашье нэгэ жэгдээр ургахагүй, элдэб буртаг үбһэндэ үлүүсэ барюулдагшье гээшэ.

Саашадань хэлэхэ болоо һаа, хүрьһэнэй оёор гүнзэгы болгодог хутага газар хахалха үедэ хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэһээ газарай хүрьһэн жэлһээ жэлдэ нимгэржэ, шорой багатай боложо байдаг. Үшөө тиихэдэнь таряанайнгаа газарые элдэб үнгын буртаг үбһэндэ даруулха муу нүхэсэл олгодогбди. Энэмнай агротехникэ хайша хэрэгээр баримталдаг, агрономуудай эрилтын һула дээрэһээ болоно бшуу. Энээнһээ хойшо бидэ агрономууд тус асуудал тушаа анхаралаа онсо хандуулха уялгатайбди.

Конференци дээрэ зүбшэгдэжэ байгаа нүхэр Дубровскиин элидхэл **дотор** нютаг нютагай эрхэ байдалые хараада **абажа,** зарим тэды паартай байха гэһэн асуудал тон зүб табигдана. Пааргүй байхын аргагүй. Илангаяа элһэлиг хүрьһэтэй газартай, ган гасуурта дайрагдадаг колхоз, совхозуудта паар бүришье хэрэгтэй. Зүгөөр хүнгэн, һэбхи шоройтой газарые паарлахадаа хоёр дахин хахалха гээшэ тон буруу. Июниин һүүлээр нэгэ дахин гүнзэгыгөөр хахалһан сэбэр паар хажуудахи полидо орходоо 7—8 центнер орооһо ехээр үгэһэн байха **юм.**

Ушар имэһээ хооһон байһан жэлэйнгээ аша харюулжа шадахаар байгаал һаань, паар болгоходо үлүү ехэ ургаса абтаха байһаниинь бодото байдал гэршэлжэ үгэнэ.

★ ★ ★

Конференциин дүүрэмсээр эндэ хабаадагшад мэргэжэл мэргэжэлээрээ 6 секцинүүд болон таһаржа, декабриин 24—25-най үдэрнүүдтэ мүн хэдэ хэдэн элидхэлнүүдые шагнаһан, өөһэдынгөө дурадхал болон ажаглалтануудые оруулһан байна. Ехэ хөөрэлдөөнэй удаа секци бүхэн тус тустаа өөһэдтөө хабаатай асуудалнуудаараа саашанхи ажал ябуулгынгаа үдэр бүриин хүтэлбэри болгохо зорилгоор заабари болон дурадхалнуудые тодорхойлон зохёожо, тэдэнээ нэгэн дуугаар баталан абаба.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1963 оной декабриин 29.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ. ШЭНЭ ҺОНИН

НООҺОНОЙ ФАБРИКАДА...

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрика гүрэнэй түсэбэй ёһоор хүсэд ашаглалгада ороошьегүй һаа, 20 тонно сэбэр нооһо угаажа, бэлэн болгоод оронойнгоо бүд хэдэг фабриканууудта эльгээхээр бэлэдхэжэ байна.

**

Залуу фабрикын коллектив ажалдаа мүнөө үеын техникын амжалта нэбтэрүүлжэ байхын зорилгоор ухаалан зохёогшодой, ураланнарижуулагшадай бүлгэм эмхидхэбэ. Тус бүлгэмдэ фабрикын инженер, технигүүд, түрүү хүдэлмэришэд оруулагданхай. Богонихон сагай туршада эдэнэр арба нэгэн дурадхал оруулаад байна.

**

Фабрикын цех, участогуудые холбохо автоматическа телефонно станци, 60 аппарадтай диспетчерскэ һаяар ашаглагдахань.

**

200 хүнэй нэгэ доро орожо эдеэ хоол бариха столово тус фабрикын дэргэдэ ашаглалгада үгтэһэн юм. Мүнөө фабрикын хүдэлмэришэд хоёр дабхар һаруул гоё столоводоо орожо, үдын хоол бариха аргатай болобо.

**

Олониитын дунда гурим сахижа байха арадай дружина фабрикын дэргэдэ эмхидхэгдээ. Дружинын гэшүүдээр фабрикын 50 гаран түрүү хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд һунгагдаа. Эдэнэр фабрикаһаа эхилээд В. Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсын «Телецентр» хүрэтэрхи зайда үдэшэ бүри дежурлажа эхилээ.

Г. Батуев.

УРМАТАЙ ДАА, УУЖАМ ҺАРУУЛ БАЙРАДА

Уужам дэлгэр Эхэ ороноймнай фабрика, заводуудай хүдэлмэришэд, арадай ажахыда барилгын модо бэлэдхэгшэд, үндэр һаруул, гоё гэрнүүдые бодхоогшод болон бусад ажалшад һайндэр бүхэнөө ажалай шэнэ амжалта, туйлалтаар угтадаг һайн һайхан заншалтай. Үнгэржэ байгаа 1963 онние үдэшэлгэтэй, мүн долоон жэлэй зургаадахи жэлые угталгатай дашарамдуулан Улаан-Үдэ хотын гурбан районуудай барилгашад хэдэн шэнэ барилгануудые ашаглалгада оруулжа, олохон ажалшадай баяр дээрэнь баяр нэмээбэ...

Совет ажалшадай түлөөлэгшэ, дэлхэйн түрүүшын космонавтын нэрээр нэрлүүлэгдэһэн Юрий Гагаринай үйлсэ һара, квартал бүридэ үндэр аад, гоё һайхан, олон сонхонуудаараа үдэр һүнишье туяаржа байдаг гэрнүүдээр шэмэглэгдэдэг болонхой. Уржадэр тус үйлсэдэ 76 байратай нэгэ шэнэ гэр ашаглагдажа, Улаан-Үдын түмэр замай, депогой хүдэлмэришэдые баясуулба. Тус үйлсын 39-дэхи номерой энэ шэнэ гэр бусадтаа ороходоо онсо илгаржа харагдана.

...Шэнэ гэртэ ороходоо болоһон хүдэлмэришэд байрынгаа ордер абахаар Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин начальнигай орлогшын кабинедэй үүдэндэ эртэ үглөөгүүр олоороо суглараба.

— Яков Иванович, яагаа эртэ ерээ гээшэбта. Би түрүүшын хүн ерээб гэжэ һанаалби?—гээд һүнин халаанһаа гараһан машинист Беломестнов тэндэ байһан нүхэртөө хандана.

— Шимни хожомдоош. Бидэнэршни үглөөнэй 7 час 30 минутаһаа эндэ сугларжа эхилээбди. Шэнэ жэлээр дашарамдуулан шэнэ байрада ороходо болоһон хойноо түрүүшын ордерто хүртэхөөр бишни ерээб,—гэжэ пенсидэ гараһан Улаан-Үдын депогой шудхалаашан байһан Я. И. Шульгин омогорхоно.

Тиигээршье байтар үглөөнэй 8 час боложо, хүдэлмэришэд хойно хойноһоо һубарилдан орожо, ордернуудые абана. Шэнэ гэртэ түбхинэгшэдэй дунда пассажирнуудые шэрэдэг поездын машинист М. С. Лазаренко, тепловозой машинист Е. К. Андрошенко, коммунис ажалай ударнигууд, машинистнууд В. И. Кузмичев, Г. И. Беломестнов машинистын туһалагшад Виктор Махлянов, Анатолий Афанасьев, токарьнууд Петр Зык, Дмитрий Николайчев, депогой үнинэй хүдэлмэришэн И. И. Музыка болон бусад шэнэ гэртэ орожо, түбхинэхэ болоһондоо аргагүй баяртай, хүхюунүүд.

— Ашаглалгада ороһон 76 байратай энэ гэрэймнай 48-ниинь Улаан-Үдын депогой хүдэлмэришэдтэ үгтөө. Үлэгшэ 28 байрань городой бусад ажалшадта үгтэхөөр хараалагданхай,—гэжэ Улаан-Үдын түмэр замай дистанциин начальнигай орлогшо Г. С. Чистяков хөөрэнэ.

Зам харилсаанай министерствын түмэр замай барилгашадай уран гараар бодхоогдоһон энэ гэр гүрэнэй комиссаар шалгагдахадаа «эрхим һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглагдаба. Табан дабхар үндэр энэ гэртэ ороходо дулаан, уужам, һаруул, сэнгэлиг. Түбхинэхөөр нүүжэ ерэһэн гэрэй эзэн эхэнэрнүүд газаа бууһаар лэ шэнэ байраяа харахаар гүйлдэжэ ороно. Түлхюурээ абаһаар гэртээ орожо, үһанай халуун, хүйтэниие шалгана, гэрэлээ носоогоодшье үзэнэ...

— Яагаашье дулаан, зохидхон гээшэб. Одоошье иимэ һаруул гэртэ орожо түбхинэхэмнай ха юм,—гэжэ Улаан-Үдын локомотивна депогой токарь Дмитрий Николайчевай эхэнь шэнэ гэртээ орожо, энэ тэрэ юумэеэ шэншэжэ, хаража үзэһэнэйнгөө удаа баяртайгаар хөөрэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр шэнэ гэртэ нүүжэ түбхинэгшэ бүхэнэй досоо хэды ехэ баяр, омогорхол үзэгдэдэг, түрэдэг гээшэб! Энэньшье ойлгосотой юм бэзэ. Хүн бүхэн гоё һайн байратай болохые хүсэнэ, эрмэлзэнэ ха юм.

Улаан-Үдын түмэр замай барилгашад ерэхэ жэлэй январь һарада 36 байратай, мартда 60 байратай гэрнүүдые ашаглалгада үгэхөөр шармайн оролдожо байнхай. Энээнһээ гадна эдэ барилгашад 60 байратай хоёр, 80 байратай нэгэ гэрэй барилгануудай һуури табижа эхилээ.

— Дурсагдагша гэрнүүдые саг соонь ашаглалгада үгэжэ, бүхы ажалшадаа ойрын жэлнүүдтэ һаруул зохид байратай болгохын түлөө ехэхэн оролдолго гаргагдана, —гэжэ нүхэр Чистяков хөөрэнэ.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын 39-дэхи һургуулиин директор Г. П. Шелкуновой бүлэ шэнэ байрадаа нүүжэ байна.

Авторай фото.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР—МИЛЛИОН

Зүүн-Сибириин совнархозой УРС-ын Буряадай худалдаа наймаанай баазын хүдэлмэрилэгшэд абаһан социалис уялгаяа бэелүүлэн, республикын ОРС болон продснабуудта эдеэ хоолой зүйл, эд бараа түхеэрэлгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб ноябрь һарада дүүргэһэн юм. Тиихэдэ декабриин 25-да жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур миллион үлүүтэй түхэригтэ эдэ зүйлнүүдые худалдаба. Энэ хадаа шэнэ жэлэй урда тээхи ажалай бэлэг болоно.

Эдеэ хоолой складайхид баазадаа шалгарап, мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлаа. Баазада ерэһэн контейнернүүдые саг соонь буулгаха, ашаха хүдэлмэриие Сергей Петрович Фоминай даадаг ашаа тээгшэдэй бригада хангана.

Баазын коллектив жэлэй эсэс хүрэтэр республикын леспромхозуудай ОРС-нуудта, продснабуудта шэнэ жэлэй бэлэг болгон яблока, мандарин болон бусад зүйлнүүдые ашаалжа ябуулхадаа түсэбһөө гадуур миллион хахад түхэригэй наймаа гүйлгэхэ байна.

А. Чебаков.

Хүдэлмэришэн, уран зурааша

Токарь Анатолий Васильевич Здаров Улаан-Үдын локомотивна депогой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн хорёод гаран жэл эндэ ажаллана. **(Нэгэдэхи зураг).**

Анатолий Васильевич өөрынгөө эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхээ машина бүтээлгын

техникумдэ орожо, ажалһаа таһарангүйгөөр һуралсажа эхилээ. Мүнөө энэ ород хэлэ «4», СССР-эй түүхэ—«5» гэһэн сэгнэлтэйгээр шалгалтаяа үгөөд, хими, физикээр бэлэдхэжэ байна.

Нүхэр Здаровай һонирходог юумэн олон. 1957—1960 онуудта Москвагай арадай творчествын байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уран зураашадай таһагта мүн лэ ажалһаа таһалгаряагүйгөөр һуралсажа дүүргэһэн байна. Мүнөө Анатолий Васильевич сүлөөтэй сагтаа хүйтэн, дулаан, хура бороотой гэнгүй Улаан-Үдэ хото шадараараа ябажа, байгаалиин шэнжэ нюурһаа этюдүүдые буулгажа, тоһон шэрээр бэшэдэг юм. Тэрээнһээ гадна мүнөө үедэ «Буряад үргэн тала» гэһэн ехэ зураг зуража байна. **(Хоёрдохи зураг).**

Иигэжэ манай үе сагай юрын хүдэлмэришэн ажал дээрээ абьяастай байхаһаа гадна ажалһаа сүлөөтэй сагтаа һуралсажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, оюун бэлигээ хүгжөөнэ.

А. Мантаевай фото-текст.

ГАЛСАН ГОМБОЕВ—БУРЯАДАЙ ЭРДЭМТЭ

(1822—1863 он)

Петербургын университедэй зүүн зүгэй хэлэнүүдэй факультедэй багша, буряадай эрдэмтэ Галсан Гомбоевой наһа бараһаар зуун жэл мүнөө жэлдэ гүйсөө. «Алтан тобшо» гэжэ монгол угай бэшэг ород хэлэн дээрэ оршуулһаараа Галсан Гомбоев мэдээжэ болоһон байна. Тэрэнь монгол болон буряадай түүхэ шудалха ябадалда тон ехэ удха шанартай байһан. Тэрэшэлэн «Шэдитэ хүүр» гэдэг Монголой суглуулагдамал үльгэр, «Аржи-Буржи» гэжэ повесть ород хэлэн дээрэ оршуулһан юм. «Эртэ урдын монголнуудай ёһо заншал, шажан мүргэл тухай Плано Карпиниин найруулга» гэһэн шэнжэлэлгэ бэшээ.

Монгол болон Хальмаг угай бэшэг, монгол арадай аман үгын зохёол, түүхэ ба этнографи шэнжэлхэ, оршуулха талаар Г. Гомбоевой ажалынь Петербургда байха үедэнь эхилһэн юм. Юуб гэхэдэ, Г. Гомбоев Петербургда байхадаа Россин Науканууудай академиин Азидахинай музейдэ, Ниитын библиотекэдэ, Петербургын университедтэ, Россин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын зүүн зүгтэхи арадуудай хэлэ шудалха институтда хадагалагдажа байһан гар бэшэлгэ хэрэглэхэ арга олоһон байгаа. Зүүн зүгтэхи арадуудай түүхэ болон этнографиин талаар шэнэ мэдээнүүдые нэмэжэ оруулха ябадалда Галсан Гомбоевой хүдэлмэри ехэхэн туһа хүргөө.

Галсан Гомбоев Буряадай АССР-эй Сэлэнгын аймагта 1822 ондо түрэһэн. Бага наһандаа хубараг болгогдожо, дасанда үгтэһэн байгаа. Тэндэ монгол, түбэд хэлэ һайса шудалһан, хальмаг хэлэ тордоһогүй мэдэдэг болоһон.

Зүгөөр лама болгохо гэһэн эсэгэ эхынгээ найдабариие Г. Гомбоев харюулжа шадаагүй. Тэрэ 1840 он хүрэтэр ойро зуура гэсэл санаартай, штатна лама нэрэтэй ябабашье, шарын шажанай номнолшо болоогүй.

«Санктпетербургские ведомости» гэдэг ниислэлэй газетэ һүүл багта иигэжэ бэшээ һэн: «Хэдэн жэлэй туршада нютагтаа ламын ном үзэжэ байтараа, тэрэнээ орхёо». Тиихэдэ Казаниин ород гимназиин багша, удаань Петербургын студентнэрэй лектор болохын тулада лама ябадалаа хаяа.

1841 ондо Казаниин университедэй Казаниин нэгэдэхи гимназиин хинан сахигша (надзиратель) байһан буряад Никитуевай наһа барахада, Галсан Гомбоев тэрэнэй орондо оруулагдаһан байгаа. Тэрэнэй үүргэнь—гимназида һурагшадые зүүн зүгтэхинэй үндэһэн хэлэндэ һургаха комнатно хинан сахигша гэхэ гү, мүнөөнэйхеэр хэлэхэдэ—хүмүүжүүлэгшэ байһан. Хинан сахигша хадаа хэшээлэй забһарта һурагшадай газаагуур гаража ябаха үедэнь тэдэнэртэй хамта ябалсаха уялгатай, хэрбээ хэлэ заадаг багшынгаа үбшэлөө һаа—тэрэниие халан багшалха ёһотой байгаа. Г. Гомбоевой гимназистнартай хэшээл үнгэргэхэдэ, тэрэнэй эрдэмтэ консультантнь Казаниин университедэй профессор, ородой зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлэгшэ, монгол хэлэ бэшэгэй мэдээжэ эрдэмтэ О. М. Ковалевский байһан. Хүмүүжүүлэгшэ Гомбоевые Ковалевский үндэрөөр сэгнэдэг һэн туладаа тэрэнэй ажалые урмашуулха зууршалга нэгэтэ бэшэ хэһэн юм. О. М. Ковалевскиин үүсхэлээр Галсан Гомбоев «Эрхим оролдолгын, ашатай туһатай ажал ябуулгын түлөө» медаляар шагнагдаһан байгаа.

Г. Гомбоевой багшалһан ажал ябуулга—Казаньда, Петербургда хүдэлһэн хоёр үедэ хубаагдана. 1854 оной тэн хүрэтэр 14 жэлэй туршада Казаньда һургагша-хүмүүжүүлэгшэ байһан. Казаниин университедэй гимназиин һурагшадые монгол яряанай хэлэндэ һургаад, удаань Казаниин шажан мүргэлэй академидэ хэдэн жэл багшалаа. Галсан Гомбоев һүүлшынгээ долоон жэл соо Санкт-Петербургын университедэй монгол хэлэнэй лектор байһан. Петербургда байха үень зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлхэ талаар Г. Гомбоевой эгээн эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилһэн жэлнүүд болоно.

Петербургда байхадаа ,ородой элитэ ориенталист, археолог, нумизматик, ородой археологиин бүлгэмэй Зүүн зүгтэхинэй таһагай хүтэлбэрилэгшэ П. С. Савельевэй зүгһөө ехэхэн дэмжэлгэ олоһон байха юм.

П. С. Савельев Г. Гомбоевые бүлгэмэйнгөө хүдэлмэридэ хабаадуулһан байна. Археологиин бүлгэмэй «Труд», «Известьдэ» Г. Гомбоевой бэшэһэн статья, оршуулга хинан шалгажа тунхаглаһан байгаа.

О. М. Ковалевский, П. С. Савельев гэгшэд Г. Гомбоевые магтадаг, тэрэниие ехээр хүндэлдэг байһан. Жэшээлхэдэ, Г. Гомбоевой оршуулһан «Алтан тобшо» гэжэ угай бэшэгэй оршол дотор П. С. Савельев иигэжэ бэшэнэ: «Эрдэмтэ Доржи Банзаров энэ угай бэшэг оршуулха хүсэлтэй байһан юм. Тэрэ зохёолыень наһа барагшын (Д. Банзаровай) хүршэ Галсан Гомбоев үргэлжэлүүлэн оршуулжа дүүргээ».

Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлэгшэ эрдэмтэ В. В. Григорьев Г. Гомбоевой лекторскэ хүдэлмэри тухай магтадаг байба. Петербургын университедэй табин жэлэй ойдо зорюулагдаһан ном дотор В. Григорьев иигэжэ бэшэһэн: «Монголнуудай литературна, аман үгын зохёол заадаг ород багшанартай хамта студентнэртэ хэлэ зааха хэшээл үнгэргэхын тула буряад гарбалтай лама Галсан Гомбоев 33 наһатайдаа университедтэ абтаһан байна. Энээнэй урда тээ Казаниин 1-дэхи гимназида алба хэжэ байһан, ...һураха юумэндэ ехэ һонирходог, ажалда дуратай энэ хүн ород хэлэ түргэн саг соо һайнаар шудалаад, эрдэмтэдэй урда табигдадаг эрилтын ямар байһаниие һайса ойлгоо. Һүүлээрнь хэдэ хэдэн шухала хүдэлмэри дүүргээ.

Г. Гомбоев тухай гансашье эндэ иигэжэ хэлэгдээгүй. Галсан Гомбоевой Петербургда байһан үедэхи ажал ябуулгые согсолходоо, ниислэлэй газетэ иигэжэ заана: «Ниислэлдэ долоон жэл шахуу байха зуураа, Г. Гомбоев монгол литературын талаар үнэн сэхэ ажалаараа ориенталистнарта хүндэтэй болоһон байна» («Санктпетербургские ведомости», № 141, 1863 он).

Галсан Гомбоев 1863 оной июлиин 11-дэ 41 наһатайдаа Петербургда наһа бараһан юм.

Буряад Галсан Гомбоевой — ородой ориенталистын дурасхаалые ёһолон, «Биржевые ведомости», «Иллюстрированная газета», «Санктпетербургские ведомости» гэжэ засагай газарай газетэ гашуудалай мэдээсэл толилһон байна.

М. СПЕКТОР.

Үбэлэй һуниин утада үльгэр, таабари хэлсэе!

УНШАГШАДАЙМНАЙ ЭДЭБХИ

Газетымнай хуудаһанууд дээгүүр хэдэн таабари толилогдоо. Таабари таалгада уншагшад олоороо хабаадалсажа, редакцида үдэр бүри хэдэн бэшэг ороно. Тиихэдээ таабари таагаад, харюудань өөһэдынгөө таабари олон хүн эльгээгээ. Һүүлэй һарын туршада республикымнай малшад, механизаторнууд, студентнэр, һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ зуу шахуу бэшэг абтаба. Уншагшад таабариемнай зүбөөр тайлбарилна.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД! Үльгэр, таабари хэлсэлгэ һонирхолтой. Газетымнай хүдэлмэридэ энэ мэтээр эдэбхитэй хабаадалсажа, нютагайнгаа байдал тухай бэшэлсэжэ байхые Та, уншагшадта хүсэгдэнэ.

«Буряад үнэн» газетын декабриин 22-ой номерто «табан түхэригөөр 100 шубуу хайшан гэжэ худалдажа абааб» гэһэн таабари дурадхагдаа һэн. Тэрэ таабариие инвалидууд Б-М. Дышинов, С. Дырхеев, Хориин хэлхеэ холбооной Ойбонтын таһагай хүдэлмэрилэгшэ С. Дансакова, Ивалгын совхозой 1-дэхи отделениин хүдэлмэришэд Д-Х. Цыренова, Б. Будаева, Дээдэ-Ивалгын нютагай адуушан Б. Лубсанов, Чисаанын совхозһоо (Хори) Н. Ринчинимаева, һурагшад Б. Дымбрылов, Ц. Дамдинова; Д. Батоцыренова (Хори) гэгшэд таабари зүбөөр таагаа. Бэшэгүүд орожо үргэлжэлһөөр.

Таабариин тайлбари: 1 галуун, 39 нугаһан, 60 торхируу.

Зэдын аймагай Худагын найман жэлэй һургуулиин багша Татьяна Бальжиева тус һургуулиин һурагша Сэсэгма Цыденжапова гэгшэд урда толилогдоһон таабариемнай таагаад, өөһэдөө нимэ таабари таахые дурадхаба:

ТААБАРИ

Арбан жэлэй туршада нэгэ хонин хэды болохоб? Хэрбээ тэрэ хонин жэл бүхэндэ хурьгалха гээ. Гаргаһан түлнүүдынь эмэ байжа, түлгэ болоод түрэхэ. Нэгэ эхэ хони үсхэбэрнлһэн малшан 1974 ондо хэды хонитой болоод байха гээшэб?

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Аха дүүнэрэй айлшалалсалга

Республикымнай Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудай хэдэн түлөөлэгшэд Красноярска хизаарай Эвенкын национальна округ ошожо, тэндэхи колхоз, совхозуудай ажахы болон культурна ажаһуудалтай танилсажа ябаһанаа һаяхан бусажа ерэбэ.

Экскурсида Хойто-Байгалай аймагай «Дружба» колхозой ангуушан Н. И. Тулбуконов, Баунтын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой түрүүлэгшэ А. Г. Борисов, тус аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Д. Н. Зылыкова, Хойто-Байгалай районой парткомой секретарь Д. М. Цыренов, Баунтын районой парткомой секретарь Г. И. Воронин гэгшэд ябаа.

ҺУРАГШАД—МАЛШАДТА

Хориин Могсохоной найман жэлэй һургуулиин һурагшад ахалагша пионервожата Сэсэгма Дагбаевагай хүтэлбэри доро концерт бэлэдхэжэ, Чисаанын совхозой Могсохоной отделениин гүүртэ, отарануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ долоон хоногтоо нэгэ удаа наада харуулдаг болобо. Һургуулиин багшанар концерт харуулхынь урда тээ лекци уншанад.

Эндэхи малшад багшанарта болон һурагшадта ехэ баяр хүргэжэ, таһалгаряагүй лекци уншажа, наада харуулжа байхыень хүсэнэ.

Ц. Ванчикова.

Ном худалдагшадай амжалта

Буряадай ном худалдаха газарай хүдэлмэрилэгшэд арад зондо ном наймаалха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид—декабриин 23-да дүүргэбэ.

Улаан-Үдэ городой номой 1-дэхи, 5-дахи, 17-дохи магазинууд, мүн Ново-селенгинск, Онохой, Баян гол, Каменск, Выдрино тосхонуудай, Хяагта, Бабушкин, Закаменск городуудай, Холтосон уурхайн магазинууд ном наймаалха жэлэйнгээ түсэб нилээд дабуулан бэелүүлээ.

Тэрэшэлэн Новоильинск, Шулуутайн хүдэлмэришэдэй тосхонуудай, ном наймаалха центральна баазын болон бусад магазинууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэд.

Республикымнай ном худалдаха бусад предприятиин хүдэлмэрилэгшэд ном болон һургуулиин хэрэгсэл худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Хилын саанаһаа

Советскэ делегаци Польшодо ерэбэ

ВАРШАВА, декабриин 27. (ТАСС). «Дружба» гэжэ нефтепроводой Польшодохи участогай ашаглалгада үгтэхээ байһантай дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко түрүүтэй советскэ правительственна делегаци мүнөөдэр эндэ ерээ.

Джонсон шэнэ комисси томилбо

ОСТИН (Техас штат), декабриин 27. (ТАСС). США-гай президент Линдон Джонсон Техаста өөрынгөө фермэдэ рождествогой каникул үнгэргэжэ байнхай. Тэрэ үсэгэлдэр тусхай комисси томилоо. Комиссиин зорилго гэхэдэ, хариин гүрэнүүдтэ экономическа болон сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ талаар Америкын программануудые нарийнаар шэнжэлхэ, эдэ программануудые шангадхаха тушаа дурадхалнуудые оруулха байна.

Комиссиин түрүүлэгшээр США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Болл томилогдоо.

Эрхард США орохоёо ниидэн гараба

БОНН, декабриин 27. (ТАСС). Баруун Германиин канцлер Эрхард гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредертэй хамта США орохоёо мүнөөдэр ниидэн гараа. Тэдэнэр президент Джонсон болон гүрэнэй секретарь Расктай хоёр үдэрэй турша соо тэндэ хэлсээ хэхэ юм.

Кипртэхи байдал

НИКОЗИ, декабриин 27. (ТАСС). Никозиин турецкэ районой хэдэ хэдэн газарнуудта, тэрэшэлэн Кипрэй ниислэл шадарай хэдэ хэдэн һуурин газарнуудта үсэгэлдэр оройболотор буудалдаан үргэлжэлөө. Городто ороһон Англиин сэрэгүүд болон хуягта машинанууд городой олонхи үйлсэнүүд болон талмайнуудта харуул харана. Тэдэнэр Никозиин аэродромые өөһэдынгөө хиналта доро абаа.

Правительственна тушаалтадай мэдээсэһэнэй ёһоор Англиин, Турциин болон Грециин элшэн сайдуудзүблөө хэжэ иимэ шиидхэбэри гаргаһан байна. Амгалан байдал тогтоохо талаар Англиин сэрэгэй засагаархидай абажа байһан хэмжээнүүдтэ хамааралсахаһаа городто ороод байһан Турциин болон Грециин батальонууд саг зуура бэеэ бариха ёһотой. Һүни болоһон хойно буудалдаан гол түлэб замхаһан байха юм. Гэбэшье эндэ тэндэ үшөөл буудалдаан болоно.

Турциин хоёр истребитель үдын хойно Никози дээгүүр дахяад ниидээ. Кипрэй эрье шадарай уһанууд соогуур Турциин сэрэгэй корабльнууд иишэ тиишээ ябуултана гэжэ ажаглагдаһан хэбэртэйгээр президентын канцеляриһаа маанадта мэдээсээ.

Макариосай правительствада этигэл найдабари үзүүлнэгүйбди гэжэ турецкэ бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Денкташ гэгшын хэһэн мэдүүлгые Лондоной радио дамжуулаа. Кипрэй республикын информационно албанай маанадта дамжуулһанай ёһоор Кипрэй мүнөөнэй ёһо гурим хубилгахые Грециин правительство буруушааха байна. Тиихэдэ Кипрэй республикын дотоодын хэрэгүүдтэ Англиин, НАТО-гой бусад оронуудай хамааралсалгые республикын эрхые хизаарлаха, өөһэдынгөө эрилтэнүүдые дүүргэхыень Кипртэ баадхаха гэһэн эрмэлзэлгыень гэршэлжэ үгэнэ гээд Кипрэй олониитэ тоолоно.

Республикада өөһэдынгөө дура хүсэлые баадхаха, бэеэ абанги, эзэрхэг бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсадаггүй хараа бодолһоонь тэрэниие хадууруулха гэжэ империалистнуудай оролдожо байһые мүнөөдэр маанадтай хөөрэлдэһэн олонхи кипрэйхид уу сухалтайгаар буруушаана.

Англиин сэрэгүүд Кипр эльгээгдэнэ

ЛОНДОН, декабриин 27. (ТАСС). Ливидэ байһан бронетанкова батальон мүнөөдэр самолёдоор Кипр эльгээгдээ гэжэ Англиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй министерство мэдээсээ.

Стратегическэ резервын батальоной гол хүсэнүүдые Англиһаа Кипр эльгээлгэ мүнөөдэр эхилхэ гэжэ хүлеэгдэнэ.

Шүдхэр зайһан хоёр

(Латыш арадай үльгэр)

Зайһан ябажа ябатараа шүдхэртэй уулзашаба. Хамтараад, хөөрэлдэһөөр саашалхадаа харгын хажууда гахай адуулжа байһан хүбүүн хараба. Гахайнь хартаабха тариһан газар дээрэ ороод онгилжо байба. Хүбүүн зайһаниие харажархиһоор гахайнгаа хойноһоо харайха мүртөө иигэжэ хашхарба:

— Эндэһээ гара! Шүдхэр абаашаг, шамайе!

Зайһан шүдхэрые һэмээхэн түлхии:

— Шамдамни гахай үгэжэ байнал, бушуу абыш!

Шүдхэр харюусана:

— Хэрэгшьегүй ха даа. Гахайень абажархёо һаам, эзэниинь энэ хүбүүеш сохихо. Теэд энэ хүбүүн үнэн зүрхэнһөө бэшэ, ойлгомторгүй дуугаржархиба ха юм.

Зайһан абяа гарабагүй.

Үшөө саашаа ябаба. Урдань нялха үхибүүн бархиржа һууба. Эхэнь үхибүүгээ һамааруулха сүлөөгүй таряа хадажа байгаа. Тэрэ эхэнэр юугээш мэдэнгүй үгэ алдаба:

— Хэлээ хата! Шүдхэр абаг, шамайе!

Зайһан шүдхэрөө дахин хадхаад абаба:

— Дуулана гүш, шамда үхибүүгээ үгэжэ байхыень. Би паа, хүрэһөөр лэ абаха һэн хаб.

Шүдхэр харюусана:

— Энэ хүбүүншни эхынгээ һанаха байха юумэниинь ха юм даа. Хэрбээ абажархёо һаамни юун болоолтойб. Теэд эдэ үгэ үнэн зүрхэнһөө хэлээгүй байха.

Зайһан баһа дуугай. Саашаа ябабад.

Таряанай газар дээрэ эдеэшэһэн орооһон һайран адхаржа байба. Бүхы таряашад эзэнэйнгээ таряа хуряажа тухагүй. Тэдэнэр зайһанние хараһаар хараал шэрээл табиба:

— Эзэнэй тухирдаһан энэ муухай нохой энээ руу баһа юу бэдэржэ ерэбэб. Шүдхэр абаашаг лэ энээни. Хэн нэгэнэймнай нюрга үбшэхэнь бэшэ аал!

Шүдхэр зайһанай хабиргa хүдар хадхаад абаба:

—Дуулыш? Эдэш одоол үнэн зүрхэнһөө хэлэбэл... Минии гарта оробол гээшэш.

Шүдхэр зайһаниие хам шүүрээд, нуга хуха мушхан, арһан тулам руугаа шэхэжэрхёод, һалхи хиидэл түргөөр тама руу табилуулжархёо һэн.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37. отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00612. Зак. № 7125.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1963 оной декабриин 29.